

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

”Likhet inför lagen oavsett kön”, eller?

**En kvalitativ innehållsanalys av LVU-domar utifrån ett
genusperspektiv**

Isabelle Appelgren

Kandidatuppsats SOPA 63
VT 2018
Handledare: David Hoff

Abstract

Author: Isabelle Appelgren

Title: "Equality before the law regardless of gender", or? A qualitative content analysis of LVU judgments from a gender perspective. (Translated title)

Supervisor: David Hoff

Assessor: Eva Palmblad

The aim of this study was to analyze how the social problems underlying the care of boys and girls are described in judgments according to 3 § LVU (Care of Young Persons Special Provisions Act) from Judith Butlers gender perspective. Therefore I have studying totally 40 cases of 3 § LVU to see if there are any similarities and differences in how each genders social problems is described by social welfare board and the court. The questions in this study are based on the three procedural requirements in 3 § LVU, these three are abuse of drugs, criminal activity and other socially degrading behavior. The method selection is a qualitative content analysis. This method focuses on examining how the phenomenon is expressed in text and since I am looking to analyze how each gender is described in documents in the form of judgments, the method is appropriate. The analysis is divided according to the three procedural requirements in 3 § LVU. The analysis has shown that there are patterns in how each gender is described in relation to various social problems, which in turn creates norms for when boys and girls are relevant to LVU. Among other things, it has been discovered that the conditions for care due to abuse differ in such a way that there is a difference in ensuring the abuse between boys and girls. The difference shows that you do not trust the boys in the same way you do the girls. In addition, this also makes a difference in how detailed descriptions are, which results in the more seriously taking of girls mental illness. Therefore, social workers should reflect on what conditions they describe their clients, but they should also try to utilize their professional skills in getting to know every client and avoiding being affected too much by the standards that exist around each gender.

Key words: Care of Young Persons Special Provisions Act (LVU), youth, gender, Judith Butler, social workers, court.

Förord

Jag vill passa på att ta tillfället i akt och lyfta fram några personer som varit till en stor hjälp under processen av denna studie. Till en början skulle jag vilja rikta ett stort tack till min handledare, David Hoff, för det stöd och vägledning som du ständigt givet mig. Jag är väldigt tacksam för ditt engagemang och din tillgänglighet, det har hjälpt mig mycket på vägen. Dessutom skulle jag vilja tacka min sambo för din kärlek och support när jag själv inte alltid varit på topp. Slutligen skulle jag vilja tacka min pappa för genomläsning av uppsatsen och hans goda råd.

Innehållsförteckning

ABSTRACT	2
FÖRORD	3
1. INLEDNING	5
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	5
1.2 SYFTE.....	8
1.3 FRÅGESTÄLLNINGAR.....	8
2. LVU – LAGEN MED SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM VÅRD AV UNGA	8
3. TEORI	11
3.1 GENUSTEORIN	11
3.1.1 <i>Genusteorin som ett analytiskt redskap</i>	11
3.1.2 <i>Socialkonstruktivism</i>	12
3.1.3 <i>Judith Butlers genusteori</i>	13
3.1.4 <i>Normens uppträdande i juridisk form</i>	15
4. KUNSKAPSLÄGE	16
4.1 SÖKSTRATEGI.....	16
4.2 KÖNS BETYDELSE I RÄTTSLIGA SAMMANHANG	17
4.3 KÖNS BETYDELSE VID BEDÖMNING AV LVU.....	17
4.4 MISSBRUK AV BEROENDEFRAMKALLANDE MEDEL OCH KÖN.....	18
4.5 BROTTSLIG VERKSAMHET OCH KÖN	20
4.6 ANNAT SOCIALT NEDBRYTANDE BETEENDE OCH KÖN	21
5. METOD	22
5.1 METODOLOGISK ANSATS.....	22
5.2 URVAL	23
5.3 MATERIAL.....	25
5.4 ANALYS OCH TOLKNING.....	26
5.5 METODDISKUSSION	29
5.6 FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	31
6. ANALYS	32
6.1 MISSBRUK AV BEROENDEFRAMKALLANDE MEDEL.....	33
6.2 BROTTSLIG VERKSAMHET	38
6.3 ANNAT SOCIALT NEDBRYTANDE BETEENDE	41
7. AVSLUTANDE DISKUSSION	46
REFERENSLISTA	50
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	53

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Varje år placeras cirka 30 000 barn och ungdomar för vård utanför hemmet, drygt 1000 av dessa placeras hos Statens institutionsstyrelse (SiS 2018). Ungdomarna placeras utifrån Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, som har som syfte att komplettera Socialtjänstlagen (2001:453). Den här lagen möjliggör att socialtjänsten kan frånga frivillighetsprincipen och ingripa mot ungdomens vilja när omständigheterna bedöms vara allvarliga (Leviner & Lundström 2017). Anledningen till detta är för att man som samhälle ska kunna ge barn och unga den vård och behandling som de är i behov av, trots att den enskilde inte ger sitt samtycke till det (SOSFS 1997:15). Det kan i sådana fall handla om att ungdomen utsätter sig för påtaglig risk att skadas genom exempelvis missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende som regleras i 3 § LVU (Hydén 2002). Den här studiens fokus riktas mot 3 § LVU, med utgångspunkt i hur de ungdomarna som är aktuella för ett omhändertagande beskrivs i domar utifrån ett genusperspektiv.

Forskning visar på att unga som placeras på en institution, exempelvis på grund av omhändertagande enligt LVU, klarar sig sämre inom flera områden efter vården tillskillnad från de unga som man valt andra slags åtgärder åt (Vinnerljung & Andreassen 2015). Vidare så vet vi generellt sätt väldigt lite om institutionsvårdens effekter, då det inte gjorts någon större mängd forskning på området (ibid.). Vid frågan om tvångsvård är aktuellt för ungdomen eller inte, ligger avgörandet hos förvaltningsrätten. Schlytter (2000) har i sin studie visat att rätten behandlar flickor och pojkar olika vid bedömningen gällande LVU, exempelvis så finns det en tydlig skillnad i vad som räknas som missbruk för respektive kön (ibid.). Gällande flickor så handlar det om en stor konsumtion under lov för att det ska definieras som ett missbruk, medan det för pojkar handlar om när bruket omfattar flera vardagar (ibid.). Vilket innebär att rätten ställer olika krav på respektive kön gällande vad som räknas som ett missbruk och därmed ett socialt problem. I detta fall kräver rätten ett mer omfattande missbruk hos

pojkar och flickor till skillnad vad rätten gör hos flickorna för att det ska uppfattas som ett socialt problem. Kön och genus är därför en viktig del av domarna och en teoretiker som har diskuterat kön och genus mycket är Judith Butler. Butler (1999) hävdar att synen på kön som något biologiskt och naturligt inte är relevant vid diskussionen om respektive kön. Istället menar hon på att genus är något som vi gör och som är kulturellt konstruerad och inte något som är ett resultat av det biologiska könet (ibid.). Butler (1999) har en utgångspunkt i socialkonstruktivism som ett synsätt då hon menar på att genus är något som är socialt konstruerat, samma synsätt har den här studien. Ett socialkonstruktivistiskt synsätt medför att samhället påverkar och bidrar med hur konstruktionen av genus ser ut (Wenneberg 2010). Kön konstrueras alltså genom att vi alla gör genus tillsammans, genom att exempelvis uppträda som män och kvinnor.

Mattsson (2010b) menar att kön inte bara görs genom att man uppträder som män och kvinnor, utan också när vi inom socialt arbete och forskning exempelvis talar om och uppmärksammar kön. Exempelvis så upprätthålls normen för vad som uppfattas som normalt och avvikande genom både lagstiftningen, organisationer men också den enskilda socialarbetarens uppfattning (ibid.). Mattsson (2010b) lyfter fram hur viktigt och värdefullt det är att synliggöra kön och genus i socialt arbete. Domar är av intresse eftersom det sätter ramarna för socialt arbete samtidigt som socialtjänstens sätt att beskriva ungdomen påverkar i sin tur rätternas bedömning av den ungas sociala problematik. Genom att anlägga ett genusperspektiv på domar rent generellt öppnar man upp för analyser av hur genus konstrueras, vilket är grunden för att kunna ifrågasätta (Mattsson 2010b). I socialt arbete är det betydelsefullt att våga ifrågasätta samt utmana, för att i sin tur kunna utveckla det sociala arbetet i en positiv riktning där vi ser individen framför individens kön.

Dock har forskning visat på att det inte verkar som vi ser individen framför individens kön, utan snarare tvärtom. Schlytter (2000) har nämligen visat i sin studie att rätten ofta tycks göra en åtskillnad mellan pojkar och flickor utifrån vilket kön de har. Det finns också annan forskning kring rättsystemet som påpekar att det juridiska systemet vilar på principen att det råder likhet inför lagen oavsett vilket kön, ras, hudfärg, ålder eller klass som man tillhör (Schömer 1999).

Problematiken är att utifrån vad Schlytter (2000) kommit fram till i sin studie att det inte riktigt fungerar i praktiken. För att kunna ta reda på om det råder likhet inför lagen i praktiken, det vill säga att det inte bara är något som lagen uttalar sig om, är en studie i form av analys av domar ett lämpligt tillvägagångssätt.

Schlytters (1999, 2000) forskning blir i detta sammanhang viktig för denna studie, inte bara för att den berör samma forskningsområde, utan också för att det var ett bra tag sedan forskningen genomfördes. Det kan därför vara intressant att jämföra de mönster som framträdde i Schlytters (1999, 2000) forskning gällande rättens konstruktion av genus med denna studies resultat. Genusbegreppet har dessutom inte fått stå oemotsagt utan det har blivit föremål för både livliga och långdragna diskussioner (Meurling 2016). Det händer alltså mycket kring kön och genus i vårt samhälle och därför kan det vara intressant att se om detta har påverkat socialnämndens och domstolens sätt att resonera kring ungdomarnas sociala problem i dagens aktuella domar.

I denna studie kommer jag att fokusera på att undersöka hur de sociala problem som anges som skäl för ett omhändertagande av pojkar och flickor beskrivs i LVU-domar utifrån ett genusperspektiv. Anledningen till att jag har valt att studera domar grundar sig på att rätten, men också socialtjänsten, besitter en makt i hur respektive kön framställs, var av det kan vara intressant att undersöka om de bidrar till att reproducera de normer som finns kring pojkars och flickors sociala problem eller inte. Dessutom har socialtjänsten en viktig roll i domarna också, eftersom det är socialtjänsten som ansöker om LVU för den unga. Socialtjänsten är på så vis med och påverkar den bild av flickan eller pojken som domstolen ska göra en bedömning av. Socionomen är trots allt en rättstillämpare och för att kunna understödja personer med sociala problem krävs det kunskaper från socionomens sida gällande rätten men också om de samhällsvärderingar och maktstrukturer som juridiken förmedlar (Schlytter 1999).

Som socionom är det därför viktigt att man kan förstå hur de värderingar och maktstrukturer som finns i samhället påverkar individen. Rent praktiskt är det därför av relevans att man som socionom förstår innebörden av att hur man beskriver individen, påverkar både individen själv men också hur andra ser på

individ. Det påverkar även vad som uppfattas som ett socialt problem och vad som inte gör det i vårt samhälle. Därför är det gynnsamt för klienten att man har i åtanke hur man som socionom framställer sin klient, för att undvika att skapa en felaktig bild av den människa som är i behov av hjälp och stöd.

1.2 Syfte

Syftet med den här studien är att analysera hur de sociala problem som ligger till grund för ett omhändertagande av pojkar respektive flickor beskrivs i domar enligt 3 § LVU utifrån ett genusperspektiv.

1.3 Frågeställningar

- Hur motiveras ett omhändertagande enligt LVU för flickor respektive pojkar avseende missbruk av beroendeframkallande medel?
- Hur motiveras ett omhändertagande enligt LVU för flickor respektive pojkar avseende brottslig verksamhet?
- Hur motiveras ett omhändertagande enligt LVU för flickor respektive pojkar avseende annat socialt nedbrytande beteende?

2. LVU – Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga är ett uttryck som förekommer kontinuerligt i denna studie, därför är det motiverat att beskriva lagen mer grundligt eftersom det krävs en form av förförståelse av lagen för att förstå studiens helhet. I den här uppsatsen används förkortningen LVU i de sammanhang som syftar till Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. De ungdomar som placeras enligt LVU brukar ofta beskrivas som den mest problemtyngda gruppen inom ungdomsvården (Andersson 2012). Samtidigt är det komplicerat att ringa in dessa ungdomar då de innefattar allt från pojkar med kriminalitetsproblematik och flickor med allvarliga psykiska problem (Andersson 2012).

I den inledande paragrafen i LVU (1990:52) står det följande:

1 § Insatser inom socialtjänsten för barn och ungdom ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453). Insatserna ska präglas av respekt för den unges människovärde och integritet.

Den första paragrafen talar om för oss att insatserna för ungdomen i första hand ska ske på frivillig väg. Nästkommande stycke talar däremot om att vård ska beredas ungdomen om samtycke inte finns från den unges sida:

Den som är under 18 år ska dock beredas vård enligt denna lag, om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv. (LVU 1990:52)

Det tredje stycket berättar att vården kan vara nödvändig även för en ungdom som fyllt 18 år, om vården inte kan anses tillgodoses på något annat vis som anses vara lämpligare:

Vård med stöd av 3 § får även beredas den som har fyllt 18 men inte 20 år, om sådan vård med hänsyn till den unges behov och personliga förhållanden i övrigt är lämpligare än någon annan vård och det kan antas att behövlig vård inte kan ges med den unges samtycke. (LVU 1990:52)

I det sista stycket hänvisar man till 3 § LVU, vilket är den paragraf som är aktuell för denna studie där man talar om vid vilka situationer och beteenden som ungdomen kan beredas vård för:

3 § Vård skall också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. (LVU 1990:52)

Till rekvisitet ”beroendeframkallande medel” räknas alkohol, narkotika och läkemedel som används på ett icke medicinskt sätt (Schlytter 1999). Frågan om huruvida bruket ska anses vara ett missbruk grundar sig på en helhetsbedömning av drogens art, ungdomens ålder, brukets omfattning i tid samt mängd och andra omständigheter (Schlytter 1999). Med andra ord måste en individuell bedömning göras utifrån ungdomens situation. Gällande rekvisitet ”brottslig verksamhet” är inte enstaka brott eller bagatellförseelser något som räknas som brottslig verksamhet (ibid). Utan istället är det när brottsligheten kan anses som ett uttryck för en bristande samhällsanpassning som den uppfyller kravet för brottslig verksamhet (Schlytter 1999).

Om ungdomen begår brott som inte kan anses vara tillräckligt allvarligt för att det ska anses falla under rekvisitet brottslig verksamhet, faller det istället under annat socialt nedbrytande beteende (SOSFS 1997:15). Detta rekvisit syftar på att ungdomens beteende avviker från samhällets normer på ett sätt som kan vara en risk för den unge (ibid). Andra exempel på vad som kan räknas som socialt nedbrytande beteende kan vara att ungdomen vistas i missbruksmiljöer eller att ungdomen prostituerar sig (SOSFS 1997:15).

I den här studien kommer alla de tre så kallade beteendefallen som benämns i 3 § LVU att vara aktuella vid analysen av domarna. Med andra ord kommer man möta ungdomar i domarna som har missbruksproblematik, befinner sig i en brottsligverksamhet eller har något annat socialt nedbrytande beteende där missförhållandena medför att det finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas. Dessutom så ska vården inte kunna ges på frivillig väg (SOSFS 1997:15).

När socialnämnden anser att den unge uppfyller kraven för ett omhändertagande enligt LVU så lämnar de en ansökan till förvaltningsrätten (Sveriges Domstolar 2018). Domstolen kallar då alla berörda i målet till en muntlig förhandling och det brukar vara en juristdomare samt tre nämndemän som dömer. De flesta förhandlingar i Sverige är offentliga, men när det handlar om tvångsvård är det vanligt att domstolen tar beslutet om stängda dörrar. Vilket innebär att

allmänheten och andra som inte har en personlig koppling inte får närvara i rättssalen. Den unge brukar också bli tilldelad ett offentligt biträde, som ska ta tillvara på den unges intressen i målet. Rättegången brukar inledas med att de som ansöker om vården, i detta fall socialnämnden, beskriver sitt yrkande och sina grunder för vården. Därefter får motparten, den unge med hjälp av sitt offentliga biträde ge sin syn på saken och även föräldern kan beskriva sin åsikt. Rättegången avslutas med att parterna slutför sin talan och ordföranden talar om när och hur domen kommer att meddelas. Ibland förekommer det ingen muntlig förhandling vid LVU-mål, om inte någon part begär det. I sådana fall går rätten igenom den skriftliga ansökan från socialnämnden och dömer istället utifrån den (Sveriges Domstolar 2018).

3. Teori

3.1 Genusteorin

3.1.1 Genusteorin som ett analytiskt redskap

Förutom att man möter ungdomar med olika sociala problem i LVU-domarna så möter man också ungdomar med olika kön. Inom socialt arbete möter man dagligen människor och det är viktigt att man som socialarbetare men också inom andra yrkesverksamma människobehandlande organisationer inte agerar "könsblint" som om genus eller kön inte är betydelsefullt att ha kunskap om samt ta hänsyn till (Kullberg 2012). Genusperspektivet har därför valts som ett analytiskt synsätt för att skapa en större förståelse om genus och dess betydelse i det sociala arbetet och i rättsliga sammanhang. Svensson (2001) menar att genus kan användas som ett analytiskt redskap när man studerar betydelsen av kön inom juridiken. Fördelen med att använda genus som ett analytiskt redskap är att man kan frigöra sig från det samtida självklara sättet att förstå genus (Svensson 2001). Vilket innebär att man genom en analys utifrån ett genusperspektiv får en möjlighet till att synliggöra den syn på kön som kanske inte är så självklar. Ett genusperspektiv bidrar också med att granska om lagstiftningen verkligen upphäver kategoriseringar eller om den istället bidrar till att reproducera dem (Svensson 2001). Genom att applicera ett genusperspektiv kan man undersöka om

det finns några könsrelaterade mönster som framhävs eller tvärt emot.

Förekommer där inga mönster baserat på kön så skulle man därför kunna säga att lagstiftningen på sätt och vis upphäver kategorisering av kön.

3.1.2 Socialkonstruktivism

Judith Butler (1999) har en socialkonstruktivistisk syn på hur världen skapas och den här studien tar samma utgångspunkt som henne. Inom socialkonstruktivism spelar förhållandet mellan natur och kultur en central roll och ett exempel på en diskussion som är aktuell kring detta är skillnaden mellan könen (Wenneberg 2010). Den ”naturliga” delen av denna diskussion är att skillnaderna mellan könen är baserad på det biologiska, vilket socialkonstruktivism menar på inte stämmer (ibid.). Snarare handlar det om att ”naturligheten” är en slags social konstruktion och att det är verklighetens huvudsakliga grund (ibid.). Butler (1999) argumenterar för en liknande tes i sin teori då hon menar på att kön är en slags konstruktion precis som genus är.

Ett exempel på något som har ansetts vara en social konstruktion är de sociala problem som vi har i vårt samhälle (Kullberg et al. 2012). Den socialkonstruktivistiska ansatsen fokuserar inte på vad som är sociala problem, utan ställer sig istället utanför för att kunna studera själva processen där olika aktörer i samhället definierar sociala problem (ibid.). Därför har den konstruktivistiska forskningen rörande sociala problem inriktats mot att studera de processer där sociala problem definieras, med andra ord under vilka slags omständigheter de produceras, reproduceras eller omdefinieras (Kullberg et al. 2012). Den här synen har en relevans för denna studie eftersom Butler (1999) menar att genus och kön är något som är konstruerat. Empirin i form av domar som analyseras i denna studie innehåller dessutom olika typer av sociala problem, där utgångspunkten för denna analys är hur dessa sociala problem beskrivs för respektive kön. Alltså är socialnämnden och rätten två av de aktörerna i samhället som är med och bidrar till att definiera sociala problem för respektive kön och därmed också reproducera kön. Socialkonstruktivism är alltså ett synsätt och en del av genusperspektivet som påverkar normer kring respektive kön och som förklarar varför konstruktionen av kön ser ut som den gör. Därför har denna studie en socialkonstruktivistisk utgångspunkt.

3.1.3 Judith Butlers genusteori

Det teoretiska ramverket för denna studie utgörs av Judith Butlers syn på kön och genus. Följande citat hänvisar Butler (De Beauvoir 1937 s. 301 se Butler 1999, s.3) till som förklarar innebörden av hennes genusteori "One is not born a woman, but rather becomes one". Citatet betonar att man inte föds som kvinna, utan att det handlar om att man utvecklas och blir till en kvinna, vilket kan sägas vara en viktig utgångspunkt i Butlers genusteori. Butler (1999) menar att oavsett vilken biologisk roll kön har, så är genus kulturellt konstruerad och inte något som är ett resultat av det biologiska betingade könet. Det Butler avser är att det biologiska inte är det viktiga, utan att genus konstrueras utan någon påverkan av könet. Dessutom menar Butler (1999) att kön är ett begrepp som är ifrågasatt, vilket innebär att konstruktionen som kallas för kön, är kulturellt konstruerad som genus. Butler konstaterar att kön alltid har varit samma sak som genus, i sådana fall blir konsekvensen att åtskillnaden mellan kön och genus visar sig vara ingen skillnad alls (Butler 1999). Butler försöker alltså framhäva att kön och genus möjligen är två begrepp som står för samma definition, alltså att kön är något som är konstruerat precis som genus är. Om det nu är så att genus och kön syftar till samma sak, så finns det ingen mening med att man gör en skillnad på begreppen. Sammanfattningsvis försöker Butler argumentera för att både kön och genus kan användas när man syftar till något som är konstruerat.

Med andra ord innebär detta att kön och genus är begrepp vars definition står för samma sak, det görs alltså ingen skillnad på begreppen. Mattsson (2010a) menar dessutom att under senare år har bland annat forskare oftare börjat undvika en uppdelning mellan begreppen kön och genus, istället väljer man att antingen använda kön eller genusbegreppet och i sin tur låter det innefatta både den fysiska kroppen i sig och de föreställningar som tillskrivs den. Detta resonemang kring genus och kön skiljer sig i jämförelse med hur man såg på begreppen längre tillbaka i historien (ibid.). Då gjordes det en skillnad på det biologiska kroppsliga könet och det socialt konstruerade könet (ibid.). Utifrån Butlers teori om kön och genus som begrepp, har jag som avsikt att denna studie att använda mig av båda begreppen, utan att det görs någon åtskillnad på dem.

Butler (2006) menar att genus inte är något som människan har utan att genus är ett slags maskineri som skapar maskulinitet och femininitet genom påverkan av olika faktorer. Likaså menar Andersson (2012) att det inte bara är kön som påverkar hur vi ser på andra människor, även etnicitet, sexualitet och klass påverkar hur vi bemöts och behandlas av samhället. Därför är det av vikt att förstå att kön, sexualitet, klass och etnicitet är sammankopplat med varandra, vilket begreppet intersektionalitet står för (ibid.). Med andra ord innebär detta att genus skapas ut av flera olika faktorer, som tillsammans bidrar med en definition av vad genus är.

Förutom att genus kan ses som något som skapas och påverkas av olika faktorer, så hävdar Butler (2006) dessutom att om ens genus är ett slags görande som vi alla gör tillsammans och därför en slags aktivitet som inte upphör, så betyder det inte att den sker per automatik. Istället är det snarare en praktik som innehåller improvisationer inom en slags scen av tvång (ibid.). Detta innebär alltså att vi gör genus mer eller mindre medvetet och inte helt och hållet omedvetet, vilket även betyder att det finns någon form av bakomliggande tvingande till olika beteende. Något som är viktigt att påpeka är att man inte gör det här tvingande beteendet av genus på egen hand, man gör det alltid tillsammans med någon annan (Butler 2006). Genus i sig består av sociala normer som i sin tur utgör vår existens och detta för med sig begär som inte härstammar från den individuella individen (Butler 2006). Med detta menar Butler att de normer som finns och påverkar oss i vår vardag, är nödvändiga för att vi ska kunna leva som vi gör. Normerna blir alltså något som vi är beroende av och detta beroende har vi inte skapat själva, utan tillsammans med andra i vår omgivning. Förmågan att ifrågasätta dessa sociala normer och utveckla en kritisk relation förutsätter ett avstånd från dem, samtidigt som det finns ett slags begär efter normer som låter oss leva (Butler 2006). Utifrån Butlers teori och reflektioner kring kön, genus och normer syftar denna studie till att analysera de normer som finns kring respektive köns sociala problem, samtidigt som det finns en medvetenhet att de normerna som framträder i studien är nödvändiga för att vi ska kunna leva som vi gör.

3.1.4 Normens uppträdande i juridisk form

Även om normer är nödvändiga för att vi ska kunna leva som vi gör, så är det viktigt att normerna inte tar över och skapar ett samhälle där vi blir beroende av normerna. Butler (2006, s.65) hänvisar till Foucault och menar på att man längre tillbaka i tiden såg normen framträda som ett slags medel för sociala regleringar vilka i sin tur inte är sammanfallande med lagens verkningar. Man såg också normen uppträda i juridisk form och att normen vanligen framträder i lagböcker (ibid.). Det här innebär att man historiskt sett har kunna urskilja att normen varit synlig i lagen och att man har använt normen som en slags reglering av hur man vill att folk ska bete sig och vara. Det är dessutom en fråga om makt, en makt som mer eller mindre bestämmer vad vi är och vad vi kan bli (Butler 2006). Det Butler syftar till är att man rent juridiskt har nyttjat sin makt i att påverka hur normen ska se ut. Den här makten medför i sin tur att det inom en juridisk form skapas kategorier som gör människor socialt utbytbara mot varandra (Butler 2006). Ett exempel är förordningar som bestämmer vilka som är berättigade till socialhjälp och som i sin tur skapar normen för den typiska socialhjälpstagaren (Butler 2006). På samma vis skapar vi alltså kategorier där kön fördelas utifrån olika normer.

Butler (1999) menar vidare på att konsekvenserna av att se på kön som något som fördelas genom kategorisering kan leda till att det verkar som att könet är lika bestämt och fastställt som det biologiska och det naturliga är. Men Butler syftar istället på att det inte är det biologiska som påverkar kategoriseringen, utan att det är kulturen (ibid.). Detta skulle kunna beskrivas utifrån att vi skapar normen för exempelvis den typiska socialhjälpstagaren vilket medför att det kan tolkas som att det är en norm som är naturlig. Men det handlar istället om att det är kulturens öde som konstruerar det samhället som vi lever i, vilket medför att exempelvis normen för den typiska socialhjälpstagaren kan se olika ut beroende på vilken kultur man befinner sig i.

4. Kunskapsläge

Forskningen kommer inledningsvis att handla om köns allmänna påverkan i rättsliga sammanhang och vid bedömningen av vård enligt LVU. Därefter kommer forskningen att presenteras med utgångspunkt i rekvisiten missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet och annat socialt nedbrytande beteende utifrån de tre frågeställningarna som studien baseras på. Jag har valt att kombinera tidigare forskning som berör samma problematik som jag är ute efter att undersöka men också forskning som belyser små delar av mitt forskningsproblem. Detta för att få ett djup samt variation i forskningen. Schlytter (1999, 2000) och hennes forskning beskrivs till en stor del i denna studie eftersom hon har genomfört en studie som ligger nära mitt forskningsområde. Schlytter (1999) motiverar i sin studies avgränsning att hon inte granskar tillämpningen av brottsrekvisitet eftersom det rekvisitet i hennes studie spelade en väldigt liten roll för flickorna. I den här studien har jag valt att granska domar där brottsrekvisitet förekommer ändå, för att se om det skett någon förändring avseende detta.

Med utgångspunkt i följande forskning som kommer att presenteras, var av en del är gjord längre tillbaka i tiden, är den här studien av relevans för att kunna se om någon förändring skett i hur respektive köns sociala problem beskrivs och om mönstret fortfarande är lika uppenbart.

4.1 Sökstrategi

Jag har främst använt mig av sökmotorerna Libris och Lubsearch för att finna forskning till denna studie. Till en början använde jag mig av en ganska snäv sökstrategi och utgick från det ämnesområdet som jag är intresserad av att undersöka, då använde jag mig av sökord så som "LVU", "tvångsvård", "tvångsvård och genus/kön", "köns påverkan vid LVU". Men jag upptäckte relativt fort att det inte gav mig någon relevant forskning. Jag bytte därför strategi och breddade min sökning utifrån genusperspektivet som är en väldigt central del i min studie. Sökorden som jag använt mig av för att finna den forskning som benämns i denna studie är bland annat "kön och genus", "kvinnokroppen som text", "Relational aggression, gender". På så vis fann jag forskning som

behandlade främst genus och kön men som även berörde LVU. Annan forskning har jag funnit genom forskning, det vill säga att jag har gått till forskarnas referenser och på så vis hittat källor som är relevant för min studie.

4.2 Köns betydelse i rättsliga sammanhang

Eftersom denna studie har som avsikt att undersöka hur de sociala problem som ligger till grund för ett omhändertagande av pojkar respektive flickor beskrivs i domar, är det av intresse att undersöka hur forskningen kring köns påverkan rent allmänt ser ut i rättsliga sammanhang. Schömer (1999) har genomfört en studie där hon undersökt om det finns några sociala normer som konstruerar genus på arbetsmarknaden, vilket hennes slutgiltiga resultat visar på att det finns. Schömers (1999) analys pekar på att domstolen vid bedömning av lönediskriminering har haft svårt från att frigöra sig från de traditionella värderingar samt föreställningar som finns kring respektive kön. Dessa föreställningar om kön är så pass förankrade i vardagsvärlden att ett ifrågasättande av dem, blir som ett ifrågasättande av *common sense* (Schömer 1999, s.358). Det här leder till att de traditionella förväntningarna på könen blir till en slags mall, med andra ord en beskrivning av vad män och kvinnor ska och får göra (Schömer 1999).

Schömer (1999) menar att den svenska kvinnans rättsliga ställning länge har varit underordnad mannens. Problemet med detta är att rätten kan skapa starka diskurser eftersom den rankas högt rent hierarkiskt och därför har rätten också makten att bestämma hur diskurser om exempelvis kvinnor ska se ut (Smart 1995). Det här är av relevans för denna studie då det är rätten som fattar det slutgiltiga beslutet om LVU, var av de i sådant fall har makten att bestämma hur respektive köns sociala problem ska beskrivas.

4.3 Köns betydelse vid bedömning av LVU

Utifrån att LVU är en stor del av denna studie kan det vara betydelsefullt att veta lite allmänt om hur forskningen ser ut kring LVU. Forskning gällande LVU visar generellt på att de som omhändertagits enligt LVU inte uppvisar ett förbättrat beteende efter vårdtiden och problemet är dessutom att man lägger mycket pengar på att placera unga men desto mindre på att utvärdera vården (Vinnerljung & Andreassen 2015). De få studier som gjorts i form av norska och svenska

registerstudier visar på att barn som varit placerade klarar sig sämre efter en institutionsvistelse (Clausen & Kristofersen 2008). Exempelvis tenderar dessa barn att vara arbetslösa samt i behov att ekonomiskt bistånd i ett senare stadie i livet (Clausen & Kristofersen 2008). Dessutom har internationell forskning visat på samma resultat i andra länder, bland annat Danmark, USA och England (Clausen & Kristofersen 2008). Den här forskningen förklarar delvis varför det är värt att undersöka hur omhändertagande enligt LVU av ungdomar motiveras utifrån ett genusperspektiv då det kan ha ett samband med resultatet av vården.

Den forskning som är mest intressant för föreliggande studie är Schlytters (2000) forskning då hon har genomfört en studie där hon undersökt köns betydelse vid bedömning av LVU. Resultatet från hennes studie visar att användningen av LVU sker på olika sätt för respektive kön (ibid.). Mattsson (2010) befinner sig i samma diskussion och beskriver att det finns ett normsystem för pojkar och flickor som i sin tur påverkar bedömningen om varför respektive kön ska omhändertas enligt LVU. Ett exempel på detta är att vid frågan om missbruksrekvisitet så finns det en påtagbar skillnad eftersom annat än drogkonsumtionen och dess omfattning mäts från flickors perspektiv (Schlytter 2000). Faktumet är att inom rättssystemets fundament finns det en idé om en generell mänsklig likhet där män och kvinnor är lika (Schlytter 2000). Trots detta visar Schlytters (2000) slutsats att rätten inte är neutral, det vill säga att samhällets företrädare behandlar flickor och pojkar olika. Exempelvis så tenderar kvinnor att i rättsliga sammanhang bedömas utifrån deras kropp medan män bedöms utifrån vad de gjort (ibid.).

4.4 Missbruk av beroendeframkallande medel och kön

Ett exempel på att samhällets företrädare behandlar flickor och pojkar olika har Schlytter (1999) konstaterat i sin forskning då hon menar på att man gör en skillnad i bedömningen av om det föreligger ett missbruk hos respektive kön. Schlytter (2000) konstaterade att det fanns en uppenbar skillnad i vad som räknas som missbruk i form av alkohol för flickor respektive pojkar. För flickornas del kan man se att en stor konsumtion under exempelvis lov eller ett bruk som är ganska så accelererande samt omfattar varje veckoslut ofta ses som en fara (Schlytter 2000). Medan det för pojkars del istället handlar om att en konsumtion av alkohol utöver varje veckoslut eller när den blir intensiv under en viss period

och kanske till och med omfattar flera vardagar (Schlytter 2000). Det krävs alltså betydligt större konsumtion bland pojkar för att det ska räknas som ett missbruk. Man kan också se att det fanns en skillnad gällande andra droger så som narkotika (Schlytter 2000). Pojkars missbruk i form av narkotika har ofta pågått längre än vad flickornas har gjort och de har ofta ett redan känt missbruk som myndigheterna inte klarat av att åtgärda (ibid). Andelen ungdomar som haft allvarliga drogproblem i minst två år är desto större bland pojkar än vad det är hos flickor (Schlytter 1999).

Utöver dessa skillnader mellan könen kan man också se att det förekommer olikheter gällande på vilka grunder missbruket bestäms (Schlytter 1999). Oavsett om det handlar om ett missbruk av alkohol eller droger så tar man hänsyn till den faktiska konsumtionen av drogerna för pojkars del, medan man vid en diskussion av flickornas eventuella missbruk istället fokuserar på en rad av företeelser och där konsumtionen av drogerna inte är en avgörande faktor (Schlytter 1999).

Exempel på vad man menar med företeelser kan vara att flickorna beskrivs som skrikiga, uppträder våldsamt eller har samlag med flera pojkar, detta i sig kopplas därför istället för konsumtionen till flickornas berusning (ibid).

Sammanfattningsvis kan man alltså se att det finns skillnader i vilken mängd droger som krävs för respektive kön och hur missbruket fastställs i LVU-domarna (Schlytter 1999).

När det gäller sexuellt beteende kan man också se att man talar mer om flickornas sexualitet i samband med missbruksmiljöer än vad man talar om pojkarnas, trots att det är pojkarna som har en mer omfattande missbruksproblematik tillskillnad från flickorna (Schlytter 2000). Det kan trots allt inte bara vara i flickors missbruksmiljöer som det finns pojkar och det kan dessutom vara så att de pojkarna som flickornas umgås med är pojkar som är aktuella för LVU-vård, men trots detta nämner rätten inte pojkarnas sexualitet som något icke- önskvärt (ibid). Det här sättet att se på kön bidrar i sin tur till att det är unga kvinnors uppgift att se till att de inte blir utnyttjade, vilket osynliggör pojkarnas roll samt ansvar i det sexuella utnyttjande av flickorna i missbruksmiljöer (Schlytter 2000).

4.5 Brottslig verksamhet och kön

Förutom sociala problem i form av missbruk omfattar LVU även brottslig verksamhet och därför är det betydelsefullt att lyfta fram forskning som generellt berör brottslighet bland unga. Andersson (2012) har genomfört en studie där hon undersökt vilken eventuell betydelse bakgrundsfaktorer, så som kön, kan ha för ungdomars sociala problematik. I studien framkom det att socialtjänstens vanligaste angivna orsak till placering är brottslighet, men där könsskillnaderna var mycket stora eftersom pojkarna var överrepresenterade (ibid.). Eftersom pojkarna främst har ett utåtriktat kriminellt betonad problembild är detta den målgrupp som ungdomshemmen främst har haft i uppgift att hantera, vilket väcker frågor om vårdens möjligheter att se till flickornas behov och problematik (Andersson 2012).

Jonsson (1977) har och andra sidan i sin studie fokuserat på att lyfta fram flickors problematik i jämförelse med pojkars i förhållande till brottslighet. Studien genomfördes på Barnbyn Skå som är ett behandlingshem och studien gick ut på att han ville undersöka hur flickorna som bodde på hemmet hade haft det tidigare innan dem blev intagna (ibid.). Studien behandlar exempelvis dessa flickors hemförhållanden, skolgång men likaså samhällsengagemang mot dem för kriminalitet och spritmissbruk (ibid.). Jonsson (1977) konstaterade och andra sidan att pojkarna hade varit majoriteten under alla år på behandlingshemmet och det har hållit sig konstant på det viset att det har på en flicka funnits fyra till fem pojkare. Hela 68 % av pojkarna placerades på behandlingshemmet på grund av deras kriminalitet tillskillnad från 13 % av flickorna (Jonsson 1977). Dessutom hade pojkarna ofta gjort sig skyldiga till olika slags brott tillskillnad från flickorna (Jonsson 1977). Sammanfattningsvis utifrån Jonssons (1977) studie kan man urskilja att pojkarnas kriminalitet beskrivs som mer allvarlig och det är tydligt att flickornas brottslighet inte anses som ett socialt problem i samma utsträckning.

Andersson (2012) kom fram till en liknande slutsats i hennes studie, hos dubbelt så många pojkare som flickor förelåg det anteckningar om kriminalitet och dessutom är pojkarnas kriminalitet grövre då flickorna huvudsakligen tagits för

snatteri. Det är alltså uppenbart att pojkarna dominerar gällande det brottsliga rekvisitet i samtliga forskningsstudier, medan flickorna knappt är synliga.

4.6 Annat socialt nedbrytande beteende och kön

Det sista sociala problemet som LVU inkluderar är annat socialt nedbrytande beteende. Schlytter (2000) menar att de flickor som i hennes studie anses ha ett ”annat socialt nedbrytande beteende” har ofta någon form av självdestruktivt beteende i form av att de är självmordsbenägna och därför använder kroppen som ett uttrycksmedel. Andersson (2012) drog en liknande slutsats i sin studie, då det visat sig att flickorna rapportera genomgående en högre grad av psykisk ohälsa, även om många av pojkarna också mår psykiskt dåligt. Schlytter (2000) menar att pojkar istället använder aggressivitet och våld som en form av uttrycksmedel (ibid.). Därför skiljer det sig i hur respektive köns socialt nedbrytande beteende utmärker sig i LVU-domarna.

Crick och Grotpeter (1995) har genomfört en studie där de har tittat på just barns aggressivitet och hur uttryck av aggression ter sig. De menar på att pojkar var överrepresenterade i den overta aggressionen, som är samma sak som psykisk aggression eller verbala hot (ibid.). Boschini, Muren och Persson (2013) uttrycker en liknande beskrivning av vilka outtalade föreställningar som finns rent generellt om respektive kön, nämligen att flickor är mer påverkbara och svaga tillskillnad från pojkar som istället anses vara mer robusta. Andersson (2012) konstaterade en liknande tes i sin studie och dessutom menar hon på att en förklaring till det här är att respektive kön tillskrivs starkt könade förväntningar i en tidig ålder. Det här handlar inte bara om föräldrarnas uppfostran, utan det kan betraktas som en del av ett samhällssystem som är uppbyggt på skilda förväntningar på flickor och pojkar (Andersson 2012).

I Jonssons (1977) studie beskrivs och andra sidan flickors beteende i form av utåtagerande och aggressivt. Den typiska intagna flickan beskrivs som om hon inte drar sig för att bruka våld om det skulle behövas (ibid.). Schlytter (1999) har en liknande beskrivning av flickorna i hennes studie då de ofta beskrivs ha ett destruktivt beteende i form av att de skolkar från skolan, rymmer hemifrån, dricker alkohol, vistas i okända miljöer och uppträder aggressivt.

Socialt nedbrytande beteende kan också handla om en social problematik där flickorna beskrivs ha ett sexuellt utåtagerande liv, genom att exempelvis vara tillsammans med en äldre man (Schlytter 1999). Likaså menar Jonsson (1977) att flickorna omhändertas i vårt samhälle utifrån att de överträtt våra normer för sexuell samlevnad mångdubbelt oftare än vad pojkar gör. Statistik visar på att flickor som blev intagna på behandlingshemmet i Jonssons (1977) studie har anmärkningar mot sexuella beteendet som huvudorsak för intagningen. Men frågan Schlytter (1999) uttrycker i samband med detta, är om det är sannolikt att domstolen skulle komma fram till samma slutsats om flickorna varit pojkar. I Schlytters (1999) material på knappt 400 domar finns det inte en enda pojke som omhändertas av denna eller någon annan liknande anledning. När man jämför på detta vis blir det tydligt att det är specifika flicknormer och inte könsneutrala normer som domstolen i detta fall följer (ibid.). En slutsats är att det är normer som begränsar flickornas handlingsutrymme i jämförelse med pojkarnas (Schlytter 1999).

5. Metod

5.1 Metodologisk ansats

I den här studien har jag använt mig av en kvalitativ forskningsmetod. Kvalitativa metoder handlar om att karaktärisera, det vill säga att man är ute efter egenskaper eller framträdande drag hos ett särskilt fenomen (Repstad 2007). Utifrån studiens frågeställningar som handlar om att analysera framträdande drag hos respektive köns sociala problem, är en kvalitativ metod passande. Som en kvalitativ forskare brukar man ställa frågor så som "Vad betyder fenomenet?" och "Vad handlar det om?" och för att kunna svara på dessa frågor har man utvecklat olika metoder som är anpassade efter de skilda problemställningarna (Widerberg 2002). Eftersom jag i den här studien har haft som avsikt att undersöka hur respektive köns sociala problem beskrivs utifrån ett genusperspektiv, har det varit centralt att jag använt mig av en metod som ger utrymme för djupare tolkningar för att kunna besvara mina frågeställningar. Lind (2015) menar att den kvalitativa forskningsansatsen

har sin grund i ett tolkande perspektiv, vilket jag ansluter mig till i den här studien.

Mer specifikt har jag använt mig av en kvalitativ innehållsanalys. Metoden handlar om att söka efter bakomliggande teman i det materialet som undersöks (Lind 2015), som till exempel konstruktionen av kön i domar. Det som utmärker studier av text är att forskaren inte interagerar med levande varelser vilket innebär att materialet inte låter sig påverkas av forskaren, vilket man kanske gör i intervjuer eller observationer (Widerberg 2002). Nackdelen med detta är att man går miste om kroppsspråket, som ibland kan tala rätt mycket för vad en människa känner och därför kan tillföra intressanta aspekter till studien. Medan en fördel är att man undviker att personen som man intervjuar eller observerar påverkas av mig som forskare, exempelvis hur jag ställer frågorna. Texten är trots allt lika för oss alla, även om vi såklart kan uppfatta och tolka dem på olika sätt.

Sammanfattningsvis så bör man välja en innehållsanalys om man vill undersöka hur fenomenet kommer till uttryck i text (Widerberg 2002). Vilket är det som jag har varit ute efter i denna studie, att analysera hur respektive köns sociala problem beskrivs i dokument i form av domar.

5.2 Urval

Jag har vid min sökning av empirin i form av domar använt mig av ett målinriktat urval som Bryman (2011) menar att kvalitativa forskare oftast använder sig av. Det här innebär enligt Bryman (2011) att man inte har som syfte att välja material på ett slumpmässigt tillvägagångssätt. Istället är målet att välja ut material på ett strategiskt sätt så att materialet är relevant för frågeställningarna (ibid.). Man brukar därför välja ut exempelvis personer och platser för att de i sin tur är av relevans för en förståelse av en social företeelse (ibid.). Utifrån mina frågeställningar har jag på ett strategiskt tillvägagångssätt hittat domar som riktar in sig på en specifik paragraf, ålder samt en jämn fördelning av respektive kön, var av ett målinriktat urval därför varit passande.

För att kunna besvara mitt syfte och dess frågeställningar har jag satt upp olika kriterier gällande urvalet för att finna rätt material, men också för att kunna

avgränsa min analys. Bryman (2011) skriver att forskaren bör vara medveten om vilka kriterier som är relevanta för att sedan kunna utesluta eller ta med vissa fall. Ett av dessa kriterier i denna studie har varit att domarna ska komma från förvaltningsrätten, anledningen till detta är för att det finns ett större urval av domar från förvaltningsrätten tillskillnad från de högre instanserna. Dessutom har besluten i domarna från förvaltningsrätten tagits nyligen. Mer specifikt har domarna som använts som empiri i denna studie meddelats från 180223 till 180329, vilket gynnar min undersökning eftersom det är av intresse att analysera hur kön och genus används i den tid som vi lever i just nu. Domarna kommer även från olika förvaltningsrätter så som Falun, Göteborg, Växjö, Stockholm, Jönköping, Malmö, Härnösand, Uppsala, Linköping och syftet med denna variation geografiskt är att få en helhets bild av hur flera förvaltningsrätter framhäver kön. Bryman (2011) menar att forskare oftast vill få fram ett urval som kan säkerställa ett stort mått av variation i det stickprov som blir resultatet. I den här studien har jag åstadkommit ett stort mått av variation eftersom jag inte bara valt en förvaltningsrätt utan flera. Men eftersom det inte handlar om ett sannolikhetsurval kan ett målstyrt urval inte möjliggöra en generalisera till en annan population utöver den populationen som finns med i studien (Bryman 2011). Det sista kravet som jag valt att utgå ifrån är att målgruppen i domarna är 15-18 år eftersom det är då som flest omhändertas enligt LVU.

Domarna som beskrivits enligt ovan har jag funnit genom att använda mig av sökdatabasen Karnov som är en hemsida där man kan söka och hitta en mängd av domar. För att hitta de domarna som matchar mina kriterier så har jag sökt på ”3 § LVU” och sedan kryssat i förvaltningsdomstolar. Därefter har jag valt förvaltningsrätter och sedan sorterat efter ”nyast först”. Då har jag fått upp domar som även behandlar 2 § LVU, vilket har medfört att jag fått gå igenom de senaste domarna och sortera bort de domarna som inte gäller beslut enligt 3 § LVU. Utöver detta har jag även kontrollerat så att åldern på ungdomar har varit mellan 15-18 år. De tjugo senaste domarna för respektive kön som behandlar 3 § LVU och som innefattar rätt målgrupp åldersmässigt har jag sedan valt ut för denna studie. Vilket har medfört att jag hamnat på fyrtio domar totalt. Av dessa fyrtio domar har det slutgiltiga urvalet hamnat på 34 domar som direkt anförts i analysen. Av dessa 34 domar har fördelningen mellan pojkar och flickor blivit

något ojämnt, totalt 19 domar av 20 för pojkarna har använts i analysen medan 15 domar av 20 använts för flickornas del.

Jag är medveten om att det urval som jag valt för att finna empirin kan ha påverkats av att jag valt ut vad som är relevant för min forskning. Men det är samtidigt nödvändigt för att man ska kunna komma åt den empirin som är relevant för ens undersökning. Hade jag och andra sidan valt exempelvis ett sannolikhetsurval, som enligt Bryman (2011) har som syfte att välja ut material på ett slumpmässigt sätt, hade jag inte kunnat uppnå mitt syfte med studien då jag måste kunna begränsa mig i sökningen för att avgöra om respektive dom behandlar det som jag är ute efter att undersöka.

5.3 Material

Materialet som jag har analyserat består av 40 domar från olika förvaltningsrätter i Sverige. Av dessa 40 domar har 34 domar använts i analysen, var av 15 domar består av flickor och 19 domar av pojkar, därför har jag numrerat flickornas från 1-15 och pojkarnas 1-19. Domarna är därför döpta utifrån nummer samt om det är en flicka eller pojke, genom exempelvis F1 och P1. Orsaken till att jag valde 40 stycken domar från början grundar sig på att en del domar är lite kortare och innehåller mindre information om den unge. Genom en större mängd domar har jag haft en större chans att finna intressanta mönster. Fördelen med att studera domar är att de är väldigt strukturerade och lätta att ta till sig. Dessutom är språket inte allt för avancerat, vilket underlättar för att man snabbt ska kunna skapa sig en förståelse för vad domen handlar om. Ytterligare en förtjänst är att man som läsare av domar kommer ganska så nära inpå individen som domen syftar till, vilket skapar ett material som väcker intresse och nyfikenhet. En begränsning med materialet är och andra sidan att vissa domar inte är så fylliga, utan innehåller korta och sammanfattande beskrivningar av den unge. Men det underlättade att analysera både socialnämndens och rättens bedömning då det gav lite mer information som var till hjälp för att tolka ungdomens situation och sociala problem. Socialnämnden stod för den mest omfattande och detaljerade beskrivningen av ungdomarna i LVU-domarna, medan rättens bedömning fungerade mer som en sammanfattning.

Domarna är uppbyggda på så vis att domen inleds med någon mening som sammanfattar förvaltningsrättens avgörande. Därefter följer en rubrik som vanligtvis beskrivs som bakgrund och yrkanden, där socialnämnden lägger fram sina skäl till varför ungdomen ska omhändertas. Dessutom får den unge och eventuella föräldrar uttrycka sin inställning till ansökan om vård. Efter det följer skälen för förvaltningsrättens avgörande som mynnar ut i ett bifall eller avslag. Vid analysen har de delarna av domen där socialnämnden lägger fram sina skäl samt förvaltningsrättens skäl för avgörandet analyserats, delvis för att kunna besvara mina frågeställningar men också eftersom det är nämnden och rätten som har makten i hur respektive köns sociala problem beskrivs. Det är nämnden och rätten som fattar beslut om omhändertagandet, var av det är dem som måste motivera det också. De utdrag som finns med i analysen innehåller uttalanden där rätten valt att gå på socialnämndens bedömning, vilket inte är något som jag påverkat utan det har blivit så slumpmässigt. Utöver detta har avgörandet för alla domarna mynnat i ett omhändertagande av ungdomen. Vilket inte varit ett urvalskriterium, utan det har likaså blivit så slumpmässigt.

5.4 Analys och tolkning

När jag väl hade samlat in min empiri via urvalsprocessen så påbörjades själva analysen av empirin. Empirin som jag samlat in utifrån mina frågeställningar och syfte har analyserats med ett tillvägagångssätt i form av kodning och sedan tolkats utifrån ett genusperspektiv. Repstad (2007) skriver att man brukar göra en skillnad på analys och tolkning. Själva analysen av empirin är den processen där man försöker få ordning på materialet så man kan få fram ett mönster eller någon form av struktur så att det blir lättare att tolka (ibid.). Nästa steg är själva tolkningsprocessen, som är en genomtänkt värdering av det materialet som man har, utifrån de frågeställningar som studien behandlar (ibid.). Detta kan exempelvis handla om att sätta in materialet i ett teoretiskt sammanhang (ibid.). Dock är det viktigt att påpeka att det såklart sker någon form av tolkning redan i analysprocessen (Repstad 2007). Det är också värt att påpeka att den forskaren som använder sig av kvalitativ data har sällan en färdig analysmodell att tillgå, utan måste istället utveckla egna analysverktyg (Ahrne & Svensson 2015). Vilket är något som jag märkt av vid analysen och tolkningen, då jag har hittat mitt sätt

att genomföra analysen och tolkningen av domarna för att få ut så mycket från empirin som möjligt.

I analysprocessen har jag utgått ifrån Lindgren (2015). Lindgren (2015b) menar att målet med kodning är att reducera materialet och få ihop en uppsättning av betydelsefulla beståndsdelar. Jag har under kodningsprocessens första steg läst igenom domarna utan att koda. Anledningen till detta var för att jag har använt mig av en datadriven kodning, vilket innebär att man tar sig an data med ett så öppet sinne som möjligt (Lindgren 2015a). Jag har valt detta tillvägagångssätt för att undvika att utgå från något specifikt, då jag kanske missar intressanta aspekter. En tematisk kodning är alltså motsatsen till datadriven kodning, som istället innebär att man på förhand bestämt sig för vad man letar efter (ibid.).

I det andra steget när jag läste igenom domarna ännu en gång fokuserade jag på att markera begrepp och meningar som sa något om ungdomens sociala problem, med utgångspunkt i mina frågeställningar. Eftersom jag har haft en närhet till mina frågeställningar genom hela kodningen, men också i hela studien, har det i sin tur underlättat för mig att besvara mina frågeställningar. Kodningen var till en början en ganska svår del, då jag fann det utmanande vad jag skulle koda och inte koda. Men när man väl kommit igång blev det lättare eftersom man började finna mönster och samband mellan domarna. Under kodningen och analysen har jag haft ett genusperspektiv i åtanke och ju fler domar som jag analyserat ju mer har jag börjat se mönster för respektive kön. Konsekvenserna av att jag har integrerat teorin kontinuerligt under kodningen har medfört att jag haft det lättare att relatera till teorin i nästa steg vid tolkningen. Vid kodningen hade jag förutom frågeställningarna även tidigare forskning och teorin i åtanke. Vilket på så vis underbygger och motiverar vilken relevans tidigare forskning har för denna studie.

I det tredje steget skapade jag koder utifrån de begrepp och meningar som jag hade markerat, som jag skrev ute i marginalerna. Kodning beskrivs som att man befinner sig väldigt nära materialet och att man ska läsa rad för rad och skriva kommentarer i marginalen (Rennstam & Wästerfors 2015). Den här typen av kodning när man kodar materialet ytterst ingående kallas för en kodning på djupet

(Lindgren 2015a). Genom detta tillvägagångssätt att koda koncentrerar man sig på en mindre del av materialet (ibid.), vilket är passande i den här studien eftersom innehållet i varje dom innefattar kortare beskrivningar. En fördel med detta är att man tvingas tänka analytiskt medan en nackdel är att en allt för närgående kodning kan leda till att man blir för styrd av texten och därmed glömmar bort att den kritiska delen (Lindgren 2015a). Vilket med andra ord innebär att man är så pass upptagen med att analysera vad som sägs i texten ordagrant, att det blir svårt att samtidigt förehålla sig kritiskt till det som nämns. Det kritiska anställningsättet har jag försökt att hålla under hela analysen, men den har framför allt framkommit vid tolkningen av materialet.

När jag hade kommit såhär långt satt jag med en hel del koder och då skrev jag ner alla på ett papper för att få en helhetsuppfattning över vilka koder som jag hade. Lindgren (2015b) skriver att nästa steg i processen kallas för tematisering, som innebär att man börjar fundera på vilken relation koderna har till varandra. Jag försökte därför i nästa steg att förstå hur vissa koder kunde hänga ihop med varandra, var av jag fann att koderna kunde sorteras utifrån vilket rekvisit de behandlade. Jag skapade därför i nästa steg tre huvudrubriker utifrån de sociala problem som jag har för avsikt att undersöka utifrån frågeställningarna och rubrikerna i kunskapsläget, alltså missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet och annat socialt nedbrytande beteende. Därefter så granskade jag mina tre huvudteman och började läsa domarna mer på djupet för att finna mönster under varje huvudtema. Detta resulterade i att jag fann mönster utifrån de olika temana, vilket är de mönster som jag presenterar i den här studien. I samband med detta insåg jag att analysen hade givit mig tillräckligt material för att påbörja en tolkning av det. Den här processen beskriver Lindgren (2015b) som en slags summering, vilket innebär att när man känner att kodningen och tematiseringen är mättade, kan slutsatser dras. Mättnad beskrivs ha uppnåtts när man kan skapa kategorier och inte därför behöver fortsätta att samla in data eftersom det inte genereras några nya kategorier (Bryman 2012).

När empirin väl var kodad hade jag kommit fram till momentet då det var dags för att tolka empirin. Med tanke på att mina frågeställningar handlar om hur pojkar samt flickors sociala problem beskrivs i LVU-domar utifrån ett genusperspektiv

har det teoretiska perspektivet främst använts som ett redskap för att tolka analysmaterialet. Svensson (2015) menar att ett teoretiskt perspektiv definierar utgångspunkten för forskaren och därför sätter forskaren ramarna för vad som bör samt kan studeras i vårt samhälle. På så vis har teorin hjälpt mig att fokusera på rätt faktorer vid tolkningen av materialet. Jag har också reflekterat över hur det jag kommit fram till via analysen står i relation till tidigare forskning, detta för att kunna skapa ett djup i min studie. Vid tolkningen har jag därför gjort tolkningar av empirin utifrån både teori och tidigare forskning, men jag har också använt mig av min egen argumentation eftersom det är jag som gör analysen och tolkningen. Rennstam och Wästerfors (2015) hävdar att genom att argumentera, kan man som forskare skapa en självständighet i förhållande till den auktoritet som finns på området man forskar om. Dessutom menar de på att egna reflektioner är viktiga för argumentationen eftersom det annars finns en risk att man enbart redovisar materialet (Rennstam & Wästerfors 2015).

5.5 Metoddiskussion

Inom den kvantitativa forskningen talar man om reliabilitet och validitet när det handlar om att få en bild av kvaliteten i forskningen (Bryman 2011). Däremot har man försökt anpassa begreppen efter den kvalitativa forskningen för att kunna lägga mindre vikt på frågor som rör mätning (ibid.). Istället talar man om begreppen tillförlitlighet och äkthet vid en kvalitativ studie (Bryman 2011). Äktheten i en studie kan exempelvis handla om studien ger en rättvis bild av det som man undersöker (Bryman 2011) och i min studie har jag arbetat efter att ge en så rättvis bild av innehållet som jag undersöker som är möjligt. Därför har jag strävat efter att presentera resultatet av studien på ett detaljerat och djupgående sätt.

Vidare så består tillförlitlighetsbegreppet i sin tur av fyra delkriterier (Bryman 2011). Den första är trovärdighet, som man kan säga är en motsvarighet till den interna validiteten (ibid.). Den interna validiteten handlar om att det ska finnas en god överensstämmelse mellan forskarens observationer och de teoretiska idéer som denna utvecklar (Bryman 2011). Eftersom min studie har som syfte att undersöka hur respektive köns sociala problem motiveras i domar enligt 3 § LVU utifrån ett genusperspektiv har min analys varit teorinära under hela analysen.

Pålitlighetskriteriet förklaras med att man som forskare måste anta ett granskande synsätt för att kunna bedömas uppnå en tillförlitlighet i sin studie Bryman (2011). Detta förklaras genom att man på ett fullständigt sätt ska redogöra för alla faser av metoden och tillvägagångssättet (ibid.), i detta fall handlar det om exempelvis analysen och kodningen i denna studie. I min studie har jag försökt strukturera upp med tydliga rubriker och resonera kring vilka delar som är väsentliga att ha med. Dessutom har jag fokuserat på att förklara på ett tydligt men ändå djupgående sätt hur jag har gått tillväga, för att andra som läser min studie ska kunna bedöma studien som pålitlig. Dessutom har jag försökt att motivera varför jag har gjort som jag har gjort, för att skapa en förståelse för hur jag resonerat.

Ytterligare ett kriterie är överförbarhet som lägger tonvikt vid att man bör försöka ha fylliga samt täta beskrivningar av detaljer som ingår i den typ av kultur som man studerar (Bryman 2011). En tät beskrivning medför att man förser andra personer med tillräcklig och grundlig information så att de kan bedöma i vilken utsträckning resultatet är överförbar till en annan miljö (Bryman 2011). Därför är det av relevans att jag genomgående i min studie är noggrann med mina beskrivningar och att dessa går mer på djupet, exempelvis resultat/analys, för att läsaren ska kunna få ut så mycket som möjligt av just min studie, men också för att den ska kunna vara överförbar. I kvantitativa forskningsstudier talar man istället om generaliserbarhet, en förtjänst med ett kvantitativt tillvägagångssätt överlag är att man kan generalisera till andra grupper och människor än de som varit aktuella i studien (Bryman 2011). Vilket hade varit intressant för att kunna dra slutsatser hur respektive kön beskrivs rent generellt och inte bara i min studie. I relation till mitt primära val av metod så innebär detta att jag begränsas utifrån att man inte kan generalisera resultatet till en större population. Dock så menar man på att man trots en kvalitativ forskningsansats kan skapa ”måttliga” generaliseringar av grupper och en uppsättning av identifierbara drag som sedan kan jämföras med andra forskares resultat (Bryman 2011).

Det sista kriteriet är en möjlighet till att styrka och konfirmera (Bryman 2011). Detta innebär att exempelvis personliga värderingar inte ska låta påverka utförandet och slutsatserna av en undersökning, trots att det inte helt och hållet går att nå en fullständig objektivitet i forskning (ibid.). Jag har min studie fört en

diskussion kring konsekvenserna av att samla in empiri via ett målstyrt urval och samtidigt påpeka att jag är medveten om dess följder. Detta innebär dock inte att mina personliga värderingar varit en del av studien, endast att jag har avgränsat min studie genom att sortera bort de domarna som inte svarar gentemot mitt syfte med studien. För övrigt har jag haft i åtanke att skriva utifrån ett så objektivt synsätt som det går genom referenser och beskrivningar av det som referenserna uttalar sig om. Men jag har också försökt vara tydlig med när jag som författare bakom uppsatsen konstaterar något och när det är referenserna som gör ett konstaterande.

5.6 Forskningsetiska överväganden

Det är viktigt att komma ihåg att forskning producerar verkligheter både på gott och på ont, därför måste man som forskare vara beredd att ta ansvar för konsekvenserna av sin forskning oavsett hur den resulterar att bli (Skærbæk 2012). Därför har jag resonerat kring de etiska konsekvenserna av min studie och hur studien kan påverka på gott och ont. Vetenskapsrådet (2014) skriver om betydelsen av forskningen för samhället och individens utveckling och att den forskning som bedrivs inriktas på väsentliga frågor. Min studie är väsentlig utifrån att den berör ett område som behandlar hur vi ser på människor runt omkring oss vilket i sin tur påverkar hur vårt samhälle utformas. Dessutom behandlar den ett område där myndighetsutövning och rätten fattar avgörande och viktiga beslut kring ungdomars sociala problem, som i sin tur påverkar den unges välmående.

Vidare så är individskyddskravet den självklara utgångspunkten för forskningsetiska överväganden (Vetenskapsrådet 2014). Individskyddskravet syftar till att individer inte får utsättas för psykisk eller fysisk skada (ibid.). Vidare så kan individskyddskravet konkretiseras i fyra allmänna huvudkrav på forskningen, dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (ibid.). Informationskravet beskrivs utifrån att man ska informera den berörda om den aktuella forskningens syfte (Vetenskapsrådet 2014). Samtyckeskravet beskriver att man ska inhämta uppgiftslämnarens samtycke till att genomföra studien (Vetenskapsrådet 2014). Kalman och Lövgren (2012) skriver att informationskravet är grunden för att i nästa steg kunna uppfylla samtyckeskravet.

Eftersom jag har analyserat domar så är inte informationskravet och samtyckeskravet något som jag har behövt ta någon djupare hänsyn till i denna studie. Anledningen till detta är för att domar är offentliga enligt offentlighetsprincipen, vilket innebär att allmänheten har rätt till insyn i statens och kommunernas verksamhet (Regeringskansliet 2015). Med andra ord är det upp till offentlighetsprincipen att avgöra vilka domar som är offentliga och vilka som inte är det utifrån en bedömning av det enskilda fallet. Huvudregeln är att domar är offentliga, men vissa kan begränsas genom sekretess (Regeringskansliet 2015). På så vis skyddas individen av sekretessbestämmelser ifall det är nödvändigt, vilket innebär att bedömningen gällande individsskyddskravet inte faller under mitt ansvar. De domarna som jag har analyserat har inte varit sekretessbelagda, vilket innebär att en sekretessprövning inte varit nödvändig i denna studie.

Det tredje kravet konfidentialitetskravet handlar om att åtgärder i form av att man avidentifierar individer som är aktuella för studien, detta gäller särskilt personer som kan anses vara svaga och utsatta (Vetenskapsrådet 2014). Detta huvudkrav är relevant för min studie eftersom jag har analyserat domar där olika individer beskrivs och många domar delar med sig av väldigt känslig information kring individen, därför har jag valt att avidentifiera de personerna som är av betydelse i min studie. Detta har jag gjort genom att döpa om dem till F som står för flicka och P som står för pojke och sedan nummer efter varje dom som beskriver vilken dom jag talar om. Det sista kravet som är värt att lyfta fram är nyttjandekravet som förklarar att uppgifter om enskilda individer endast får användas för forskningsändamål (Vetenskapsrådet 2014). Med andra ord har jag bara använt empirin till denna studie och inget annat utöver det.

6. Analys

Analysen är utformad med utgångspunkt i rubrikerna från kunskapsläget och studiens frågeställningar. Dessa tre teman är de sociala problem som benämns i LVU, missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet och annat socialt nedbrytande beteende.

6.1 Missbruk av beroendeframkallande medel

Vid frågan om ungdomen har ett missbruk av beroendeframkallande medel kan man se att bedömningen gällande missbrukets fastställande skiljer sig åt mellan könen. I samtliga domar för pojkarna fastställs deras missbruk genom drogtesterna utifrån socialnämndens skriftliga beskrivningar, medan flickorna beskrivs utifrån ett mer diffust fastställande där drogtesterna är frånvarande. I en dom (P1) som handlade om en tonårig pojke förordade socialnämnden ett ingripande utifrån alla tre rekvisiten i 3 § LVU, där drogtesterna var något som de tryckte på i deras skriftliga yrkande:

Dom P1:

Nämnden anser att P1 har ett missbruk utifrån bl.a att han har **testat positivt** för olika narkotiska preparat **vid ett antal tillfällen**.

I ytterligare ett annat fall där socialnämnden förordade ett ingripande utifrån att pojken ansågs ha ett missbruk och ett annat socialt nedbrytande beteende, kan man se att drogtesterna ännu en gång betonas i rättens skriftliga bedömning:

Dom P2:

Av utredningen i målet framgår att P2 har **lämnat flera drogtesterna** som har visat **positivt på thc och tramadol**.

I ytterligare två domar ansöker socialnämnden om vård utifrån att pojkarna har ett missbruk och annat socialt nedbrytande beteende. Där kan man avläsa att drogtesterna betonas ännu en gång och dessa tester framhävs i både socialnämndens och rättens beskrivning:

Dom P3:

P3 har vid **åtta tillfälle lämnat positiva drogtesterna**.

Dom P5:

Han har även **visat positivt på kokain och amfetamin**.

I ytterligare en dom (P16) framkom det i socialnämndens yrkande att ungdomen lämnat åtta positiva drogtester. Dessutom beskrivs pojkarnas drogkonsumtion på ett mer utförligt sätt i socialnämndens skriftliga yrkande i alla tre domarna (P3, P5 och P16). Exempelvis beskrivs det mer exakt när drogtesterna utfördes och att andra i pojkarnas omgivning märkt av deras missbruk. Flickorna beskrivs istället ha ett omfattande och återkommande missbruk som eskalerat, vilket bedöms vara tillräckligt som underlag till att de har ett missbruk av beroendeframkallande medel. Ett exempel på en dom är en flicka som blir dömd till LVU utifrån rekvisitet beroendeframkallande medel. I flickans dom går det att avläsa från rättens skriftliga framställning att missbruket inte är helt säkerställt:

Dom F1:

Av utredningen och av F1 egna uppgifter framgår det att hon åtminstone sedan sommaren 2017 **återkommande** brukat cannabis. Även om det i utredningen **saknas tillräckliga belägg** för att F1 har brukat andra droger, anser förvaltningsrätten att det bruk av cannabis som framkommer innebär att F1 har ett missbruk av beroendeframkallande medel.

I ytterligare två domar förordade socialnämnden skriftligen ett ingripande enligt LVU på grund av flickornas missbruk. Där kan man antyda att ett konstaterande av att flickornas missbruk eskalerat är tillräckliga belägg för att det ska räknas som ett socialt problem i enlighet med LVU:

Dom F2:

Nämnden framhåller där att F2 **har haft ett omfattande och regelbundet** bruk av droger och att hennes missbruk inte har kunnat stävjas genom placeringen på HVB-hemmet.

Dom F3:

Utredningen i målet ger dock stöd för att F3 har ett missbruk av beroendeframkallande medel som **eskalerat** under hösten 2017.

En så pass detaljerad beskrivning som förekommer bland pojkarnas missbruk, förekommer inte bland socialnämndens yrkanden för flickorna. Det verkar som att det krävs mer underlag vid bedömningen av pojkarnas missbruk. Den bakomliggande orsaken till att det ser ut såhär kan tolkas utifrån Butlers (2006) teori om att genus är ett slags maskineri där skapandet av maskulinitet och femininitet sker. Med andra ord har vi konstruerat normen för att vi förlitar oss mer på vad som uttalas om flickornas missbruk och desto mindre på vad som uttalas om pojkarnas. Normen kring att det går att förlita sig mer på det ena könet, är en norm som är mer generell, men som i sin tur påverkar att pojkarna beskrivs utifrån andra kriterier i rättsliga sammanhang.

Butler menar (2006) på att genus är ett slags görande som aldrig slutar att upphöra, vilket inte behöver betyda att den sker automatiskt. Detta kan tolkas som att rätten gör kön och därför har bestämt sig för att uttalandena om flickornas missbruk är tillräckligt underlag för att konstatera att ett missbruk av beroendeframkallande medel föreligger. Utifrån granskningen av domarna kan man se tydliga mönster i hur man väljer att motivera den unges vård, utifrån om det är en pojke eller flicka som är aktuell. Dessa mönster har utifrån Butlers (2006) teori skapats med en medvetenhet från rättens sida.

Schlytter (2000) har kommit fram till ett liknande resultat i sin studie av hur rätten beskriver respektive köns sociala problem. Resultatet från hennes studie konstaterade att man gör en skillnad i vad som räknas som missbruk för respektive kön (ibid.). Skillnaden består i att ett bruk som omfattar en stor konsumtion under lov eller vid varje veckoslut för flickornas del anses falla under ett missbruk. Medan det för pojkarna handlar om en konsumtion utöver varje veckoslut eller ibland när det omfattar flera vardagar (Schlytter 2000). På samma sätt som vid analysen av domarna i den här studien kan man se att man tenderar att kräva mer av pojkarna för att kunna fastställa att det är ett missbruk. Gränsen för när det räknas som ett socialt problem är en social konstruktion som skapas utav samhället (Kullberg et al. 2012). Men det som är fascinerande är inte vad som räknas som ett socialt problem, utan snarare hur det sociala problemet konstrueras av olika aktörer i vårt samhälle (ibid.). I detta fall konstruerar rätten och socialnämnden normer kring missbruket som ett socialt problem utifrån

respektive kön, därför är det intresseväckande att undersöka under vilka omständigheter kön reproduceras i domarna.

Ytterligare en aspekt som framkommit vid analysen av domarna är att en del av de unga har använt droger under en längre period. Det här gäller båda könen, men även här sker det en skillnad i säkerställandet av drogkonsumtionen. I ett flertal domar för pojkarna kan man avläsa av rättsens skriftliga anförande (P4, P5, P6, P7 och P8) att de anses ha ett långvarigt missbruk av droger. Ett exempel på detta är en dom (P4) där en pojke bedöms ha ett missbruk av beroende framkallandemedel och där rätten skriftligen betonar att pojken har använt narkotika under flera års tid. Följande beskrivning valde rätten vid sin bedömning:

Dom P4:

P4 har ett **långvarigt missbruk** av cannabis och tramadol.

Dessutom konstaterar rätten skriftligen utifrån socialnämndens skriftliga yrkande även att dessa fyra pojkar (P5, P6, P7 och P8) faller under rekvisitet missbruk av beroendeframkallande medel. Även här kan man se att samma mönster framträder:

Dom P5:

P5 har **under en längre tid** haft ett omfattande missbruk av främst THC och Tramadol.

Dom P6:

Det är klarlagt att P6 **sedan relativt lång tid tillbaka** och i vart fall fram till nyligen har ett omfattande och allvarligt missbruk.

Dom P7:

Missbruket har pågått **under en lång tid**.

Dom P8:

Av utredningen i målet framgår det att P8 **under lång tid** har haft problem med missbruk av beroendeframkallande medel.

Dessutom kan det avläsas vid socialnämndens skriftliga beskrivningar av pojkarnas långvariga missbruk (P5, P6, P7 och P8) hur drogerna har påverkat andra vardagsrutiner i deras liv. Bland annat så beskrivs drogerna ha haft en inverkan på pojkarnas skolgång och en av pojkarna har blivit avstängd från skolan på grund av sitt narkotikamissbruk. Det här innebär att socialnämnden talar en del runt omkring pojkarnas missbruk, men de benämner inte pojkarnas egna uttalanden i avgörandet. Medan rätten istället vid den skriftliga beskrivningen av flickornas konsumtion (F4 och F5) redogör utifrån att det är flickorna själva som berättat muntligen i förhandlingen att det använt droger under en längre period. Vilket man kan se i följande domar:

Dom F4:

F4 har **själv berättat** att hon använt droger sedan årskurs 7.

Dom F5:

Hon har **enligt egen uppgift** missbrukat narkotika sedan hon var 12 år gammal.

Rätten utgår alltså från flickornas egna berättelser vid bedömningen av konsumtionen, medan de istället utgår från vad som framkommit genom nämnden för pojkarna. Detta resulterar i att flickorna framställs som trovärdiga utifrån deras egna uttalanden, medan man istället anser nämnden som trovärdig i sina uttalanden om pojkarna. Butler (2006, s.65) hänvisar till Foucault då hon menar att han har konstaterat att normen ofta uppträder i en juridisk form och att den används som ett verktyg för sociala regleringar i vårt samhälle. I den här studien är det uppenbart att normer är något som påverkar hur rätten beskriver ungdomarna, exempelvis så genererar rätten en norm i domarna som talar för att man låter flickornas röst bli hörd, medan pojkarnas och andra sidan inte blir. Utifrån Butlers resonemang kan man därför tolka det som att rättens beskrivning av respektive kön i domarna är ett sätt att indikera och reglera hur vi ska ställa oss inför respektive kön. Sammanfattningsvis handlar det om att det som beskrivs i en juridisk form om respektive kön, har en relativt stor inverkan på samhället rent generellt, då det säger något om det samhället som vi lever i.

Butler menar att det här är en fråga om makt, en makt som mer eller mindre bestämmer vad vi är och vad vi kan bli (Butler 2006). Den här makten har rätten men också socialnämnden när de uttalar sig om respektive köns sociala problematik. Beroende på hur de framhäver pojkar och flickor, skapar de en slags ram för vad flickor respektive pojkar är.

En aspekt som denna studie har visat på och som skiljer sig från Schlytters (1999) studie är att både flickor och pojkar uppges ha ett långvarigt missbruk. Schlytter (1999) visade i sin studie att pojkarnas missbruk i form av narkotika ofta har pågått längre än vad flickornas har gjort. Även om det i den här studien framkom att det är några fler pojkar som använt droger under en längre period, så beskrivs likaså flickorna ha brukat droger i en liknande utsträckning. Därför kan man urskilja en tendens att de tydliga skillnaderna i missbruksbeteende mellan könen som tidigare funnits i domar, inte alltid är lika uppenbara längre. En orsak till att denna förändring har skett kan bero på att samhället ändrat sin syn på sociala problem. Vissa problem förstärks i olika tider beroende på vilket samhälle vi lever i, vilket innebär att sociala problem omdefinieras och inte bara reproduceras (Kullberg et al. 2012). Dessutom kan det dyka upp nya problem i takt med samhällsutvecklingen.

6.2 Brottslig verksamhet

Vid frågan om ungdomen kan anses ha ett kriminellt beteende av sådan art att LVU är aktuellt, skiljer sig beskrivningarna av respektive kön även här. Det är endast killar i empirin som anses ha en så pass allvarlig kriminalitet att de faller under brottslig verksamhet. Flickorna har en kriminell bakgrund men den anses inte vara tillräckligt allvarlig i samma utsträckning, vilket innebär att de faller under annat socialt nedbrytande beteende istället. Några av flickorna och deras beteende hade kunnat falla under en brottslig verksamhet om man jämför med beskrivningarna av pojkarnas brottsliga verksamhet. Ett exempel är när det i en dom (P9) skriftligen beskrivs en misstanke om brott av rätten, men även om det inte är säkerställt att ett brott har begåtts, så har ändå pojken dömts till LVU utifrån rekvisitet brottslig verksamhet:

Dom P9:

Det framkommer av en polisanmälan att P9 är **misstänkt** för grov misshandel.

Dessutom framkommer det i domen (P9) att socialnämnden anser att detta i kombination med misstankar om försök att sälja narkotika samt innehav av narkotika utgör en brottslig verksamhet i LVU:s mening. I ytterligare en dom (P1) beskriver rätten att pojken är misstänkt för narkotikabrott och brott mot knivlagen. Samma mönster kan urskiljas i en annan dom (P17) där rätten beskriver att pojken befinner sig i en brottslig verksamhet eftersom pojken är misstänkt för grovt narkotikabrott. Om man sätter dessa beskrivningar i relation till en flicka (F6) vars misstanke om brott inte ansågs falla under brottslig verksamhet enligt rätten, blir det ganska uppenbart att pojkarna och flickan har befunnit sig i likartade situationer:

Dom F6:

Mot bakgrund av F6 användande av narkotika och andra otillåtna preparat och att hon är **misstänkt för brott**, hennes val av umgänge är det, enligt förvaltningsrättens mening utrett att F6 utsätter sin hälsa och utveckling för en påtaglig risk att skadas.

I ytterligare en dom (F13) hävdar både socialnämnden och rätten skriftligen att flickan är misstänkt för tre olika brottstyper. I domarna är det uppenbart att socialnämnden och rätten lägger mer vikt vid att beskriva pojkarnas misstanke om brott än vad man gör vid beskrivningarna av flickornas misstanke om brott. I pojkens dom (P9) förklarar rätten vilket brott som han är misstänkt för och ger en mer detaljerad beskrivning, medan man endast konstaterar i flickans dom (F6) att hon är misstänkt för ett brott. Den här skillnaden som rätten aktivt gör mynnar ut i en bedömning av respektive köns sociala problem som skiljer sig åt och skapar olika förutsättningar vård av de unga.

Butler (2006) menar att det inom en juridisk form skapas kategorier som i sin tur gör människor utbytbara mot varandra. Butler ger exempel på att detta kan ske i

förordningar där man bestämmer vilka som är berättigade socialhjälp, vilket dessutom skapar normen för socialhjälpstagaren (ibid.). Det här kan tolkas som att man på samma vis skapar normen för den typiska ungdomen som blir omhändertagen enligt LVU utifrån vilket kön man bär på. Vilket resulterar i att det har skapats en kategori för respektive kön gällande brottslig verksamhet. Dessa kategorier ställer olika krav på den unge beroende på om det är en pojke eller flicka, trots att man vid en bedömning av den ungas brottslighet borde hamna i en liknande bedömning i slutändan oberoende av vilket kön det handlar om. Dessa kategorier är något som vi konstruerar tillsammans genom att bland annat kommunicera och diskutera med varandra, men något som är viktigt att påpeka är att kategorierna är något som kan rekonstrueras (Kullberg et al. 2012).

En skillnad gentemot Schlytters (1999) och Jonssons (1977) studier är att flickorna förekommer mer inom kriminaliteten i dagens samhälle sett utifrån domarna, trots att brottsrekvisitet inte är uppfyllt. Dessutom visar Jonssons (1977, s.44) studie på att pojkarna ofta gjort sig skyldiga till olika slags brott, tillskillnad från flickorna, vilket skiljer sig från resultatet i denna analys där både pojkar och flickor begår flera brott. I en av domarna kan man läsa sig till att socialnämnden ansåg att en pojke (P1) i tonåren befann sig i en brottslig verksamhet utifrån att han beskrivs ha utfört ett antal brott:

Dom P1:

Nämnden anser att det finns brottslig verksamhet då bland annat P1 **har dömts för ett antal brott** och i dagsläget är **misstänkt för ett antal brott**.

Samma mönster framträder även i en annan dom (P18) där socialnämnden beskriver att pojken dömts för ett antal brott, så som stöld och ringa narkotikabrott. Rätten går på socialnämndens uttalande i detta fall och dömer pojken till vård utifrån brottslig verksamhet. I jämförelse med hur flickornas sociala problem beskrivs gällande brott, kan man se att en variation av brott förekommer även där. Rätten ansåg att en flicka (F7) i tonåren som både är dömd och misstänkt för brott inte kan anses befinna sig i en brottslighet som ligger till

grund för LVU. Även om hennes agerande är allvarligt så förordar rätten ett ingripande utifrån annat socialt nedbrytande beteende istället:

Dom F7:

F7 är dömd för två fall av misshandel samt olovlig körning. I dagsläget är hon även misstänkt för brott mot narkotikastrafflagen och har åtalats för grov misshandel.

Likartade mönster går att avläsa även i en annan dom (F14) där rätten beskriver att flickan är dömd för narkotikabrott och att hon tagits för snatteri, men där rätten ansåg att hennes handlingar föll under annat socialt nedbrytande beteende.

Dessutom så beskrivs flickan i den andra domen (F7) ha börjat begå kriminella handlingar i tidig ålder, vilket pojken (P1) inte har gjort, men trots detta anses pojkens kriminalitet vara allvarligare än flickans. Butler (1999) hävdar att genus är kulturellt konstruerat och inte ett resultat av biologiskt kön, i så fall är det uppenbart att förutsättningarna för vård enligt LVU är konstruerade utifrån respektive kön av rätten och nämnden. I detta fall innebär det att man ser annorlunda på pojkens sociala problem i form av brottslighet än vad man gör på flickornas, trots samma omständigheter.

Wenneberg (2010, s.136-137) skulle däremot mena på att den ”naturliga” delen av denna diskussion är att skillnaderna mellan könen är baserad på det biologiska. Istället menar socialkonstruktivism att det sociala är verklighetens huvudsakliga grund (ibid.). Skulle skillnaderna i domarna mellan könen var baserad på det biologiska, så skulle man vid analysen lättare funnit mönster eftersom rätten skulle utgått ifrån samma principer på ett naturligt sätt. Skillnaden är att det som är socialt konstruerat, kan skilja sig åt från varandra eftersom vi alla är med och bidrar till konstruktionen, vilket borde vara fallet i LVU-domarna eftersom domsluten skiljer sig som dem gör.

6.3 Annat socialt nedbrytande beteende

Ett annat mönster som kunnat urskiljas vid analysen är hur respektives köns psykiska ohälsa framhävs. Den psykiska ohälsan förekommer hos båda könen, men beskrivs mer ingående och tas på större allvar hos flickorna. Här finns en

påtaglig skillnad från vad Schlytters (2000) och Anderssons (2012) studie visat. Flickorna och deras psykiska ohälsa var i deras studie överrepresenterade, även om det i Anderssons (2012) studie förekom psykisk ohälsa bland pojkarna. I samtliga domar enligt nedan framkommer ungdomarnas psykiska ohälsa som en del av deras socialt nedbrytande beteende. Men grunderna för vård på grund av psykisk ohälsa lyfts fram mer tydligt och djupgående för flickorna utifrån rättens beskrivningar:

Dom F8:

F8 har under vårdtiden fått omplaceras flera gånger då de HVB-hem hon har vårdats på inte har kunnat tillgodose hennes vårdbehov till **följd av hennes suicidförsök.**

Det föreligger dessutom ett skyddsbehov utifrån hennes **svåra självskadebeteende.**

Dom F9:

Hon **medicinerar även mot depression** och har **återkommande ångestattacker samt sömnsvårigheter.**

F9 har fysiska och **psykiska hälsoproblem** så som **sömnsvårigheter, rökning, ångest och depressioner.**

Dom F10:

Mamman har **funnit rakblad och tabletter** i F10 tillhörigheter. Vid förvaltningsrättens muntliga förhandling har det med tydlighet kommit fram att F10 har **ett självskadebeteende som är mycket allvarligt och har pågått under en längre tid.** Det är också tydligt att F10 **förringar att hon har ett självskadebeteende.**

I flickornas domar (F8, F9 och F10) kan man se att det uttrycks klart och tydligt att deras psykiska ohälsa är allvarlig. Man kan tyda detta genom att det används mer laddade ord som beskriver deras psykiska ohälsa, så som självskadebeteende och suicid. I jämförelse med pojkarna (P10, P11 och P12) kan man se att rättens

beskrivningar av pojkarnas sociala problematik utifrån psykisk ohälsa inte är lika känsloladdat, detta eftersom man använder begrepp som inte tas på lika stort allvar:

Dom P10:

Det har även kommit in en orosanmälan från ungdomsmottagning och barn- och ungdomspsykiatrien på grund av **hans psykiska mående**.

Dom P11:

Enligt förvaltningsrättens mening är det uppenbart att en del av P11 problematik och agerande delvis har sin grund i **att han mår psykiskt dåligt**.

Dom P12:

Han har sedan **tidigare problem med sin psykiska hälsa** och har upplevt **traumatiska händelser** både i sitt hemland och i Sverige.

Han har ett ogynnsamt beteende och ett **osunt psykiskt mående**.

Utifrån dessa beskrivningar av pojkarna kan det tolkas som att deras psykiska ohälsa inte tas på allvar, då man inte beskriver den mer ingående än att de mår psykiskt dåligt. I flickornas domar (F8, F9 och F10) kan man läsa sig till hur deras psykiska ohälsa utspelar sig. Rätten använder dessutom begrepp som talar för att flickornas ohälsa bör tas på större allvar, då pojkarna (P10, P11 och P12) vid en första anblick inte verkar ha en så pass allvarlig psykisk ohälsa. Följderna av detta sätt att beskriva pojkarnas psykiska ohälsa blir att man inte tar den på lika stort allvar, den snarare förminskas.

Det här sättet att tala om psykisk ohälsa handlar kanske om att psykisk ohälsa är mer förknippat med det kvinnliga könet än vad det är med det manliga i vår kultur. Butler (1999) menar att det är kulturens öde som konstruerar det samhället som vi lever i, var av hon ger som exempel på att den typiska socialhjälpstagaren kan se olika ut beroende på vilken kultur man befinner sig i. Det skulle innebära att kulturen bestämmer hur vi ska se på respektive kön gällande exempelvis

psykisk ohälsa, eftersom det är kulturen som formar vår syn. Det medför vidare risker att se på psykisk ohälsa utifrån det här synsättet, eftersom vi riskerar att gå miste om den allvarliga psykiska ohälsa som många pojkar kämpar med. Butler (1999) menar dessutom att den relevanta kulturen som konstruerar kön också skapar en eller flera uppsättningar av rättsliga lagar. När vi talar om det i form av lagar är det ganska uppenbart hur mycket dessa konstruktioner påverkar vårt sätt att tolka kön, särskilt när rätten och nämnden jobbar utifrån juridiken och lagar. Därför blir det extra uppenbart hur viktigt det är att man inom socialt arbete är uppmärksam på hur respektive individ mår, för att undvika att ta förgivet att det är på ett särskilt sett utifrån respektive kön.

Något som och andra sidan skiljer sig åt mer övergripande i analysen är när rätten och nämnden talar utifrån ett annat socialt nedbrytande beteende. Pojkarna (P13, P14 och P15) beskrivs ha ett självdestruktivt beteende i form av utåtagerande och aggressivitet, medan flickorna (F11 och F5) beskrivs ha en problematik utifrån samlag och umgänge med män. Här görs en åtskillnad i vad som anses vara ett riskfyllt beteende för respektive kön, där pojkarnas utåtagerande är en tydlig del av grunderna för vård:

Dom P13:

Av utredningen i målet framkommer bl.a. att P13 varit involverad i konflikter och **påvisat ett utåtagerande eller aggressivt beteende** i flera olika sammanhang.

Dom P14:

I målet står det klart att P14 har ett **impulsivt och utåtagerande beteende**.

Han har i olika sammanhang uppvisat ett **aggressivt och hotfullt beteende**.

Dom P15:

P15 och pappan har hamnat i handgemäng **i form av knuffar**. P15 har dessutom **regelbundet och frekvent hotat** sin pappa till livet, ofta

med kniv eller annat tillhygge. Hoten har även varit riktade mot system. P15 har **flera gånger slagit sönder möbler** och inredning i hemmet och han har eldat på sitt rum.

I ytterligare en dom (P19) förekommer det beskrivningar av rätten om en pojke som har ett utåtagerande och våldsamt beteende och som döms till vård utifrån annat socialt nedbrytande beteende. Pojkarnas socialt nedbrytande beteende i form av aggressivitet utmärker sig alltså både fysiskt och psykiskt. Schlytter (1999), Andersson (2012) och Crick och Grotpeter (1995) studier visade på liknande resultat då de menar på att pojkar använder aggressivitet och våld som en form av uttrycksmedel. Schlytter (1999) menar att flickorna i hennes studie ofta beskrivs ha ett sexuellt utåtagerande beteende istället för aggressivt utåtagerande beteende, genom att exempelvis vara med äldre män. Det här benämns av rätten i två av domarna i den här studiens empiri:

Dom F11:

Hon är även misstänkt för att ha begått ett enstaka brott och det befaras att **hon blivit sexuellt utnyttjad av äldre killar.**

Dom F5:

Hennes socialt nedbrytande beteende består bl.a. i att **hon tar kontakt med och umgås med äldre och okända män.**

Det här innebär att när flickorna har samlag med äldre män och blir utnyttjade anses det vara en fara för deras hälsa och utveckling. Dessutom beskriver socialnämnden i en annan dom (F15) en flicka som umgås med två män som anses vara olämpliga för hennes hälsa och utveckling, var av ”umgås” räcker som skäl för annat socialt nedbrytande beteende. En frågeställning som Schlytter (1999) lyfter fram utifrån hennes studie är om det skulle vara sannolikt att domstolen skulle komma fram till samma slutsats om pojkarna bytte plats med flickorna. I Schlytters studie kunde hon inte finna en enda pojke som omhändertagits på grund av den här anledningen (Schlytter 1999), vilket jag inte heller har kunnat i denna studie. Utöver detta anses det också enligt nämnden och

rätten vara en fara för flickornas hälsa och utveckling om de haft oskyddat samlag med flera olika män:

Dom F12:

Av utredningen i målet framgår dock att F12 har **haft oskyddat samlag vid flera tillfällen med olika män** och att **hon uttrycker en likgiltighet inför riskerna med ett sådant beteende.**

Det är ingen slump att nämnden och rätten trycker på just dessa typer av beteende hos respektive kön. Att det görs en så pass adekvat skillnad i vad som faller under annat socialt nedbrytande beteende talar för att rätten följer specifika normer och inte könsneutrala normer. Butler (2006) menar att genus inte är något som man gör på egen hand, utan man gör alltid det tillsammans med någon annan. I den här studien gör socialnämnden tillsammans med rätten genus i LVU-domarna, genom att de båda följer de specifika normer som finns kring respektive kön. Med andra ord reproduceras konstruktionerna av kön gemensamt av rätten och socialnämnden. Men även föräldrarna, flickorna och pojkarna själva samt andra i samhället är med och bidrar till hur kön görs. En förklaring till att det ser ut så här kan vara att respektive kön har starkt könade förväntningar på sig från en tidig ålder. Det handlar dessutom inte bara om barnuppfostran, utan även att vi har ett samhällssystem som är uppbyggt på skilda förväntningar på pojkar och flickor (Andersson 2012). Dessa förväntningar är något som är fast förankrat i vår vardag och som vi ständigt konstruerar fortlöpande.

7. Avslutande diskussion

I den här studien har syftet varit att via en innehållsanalys analysera hur de sociala problem som ligger till grund för ett omhändertagande enligt 3 § LVU av pojkar respektive flickor beskrivs i domar utifrån ett genusperspektiv. Analysen har visat att det förekommer mönster i hur respektive kön beskrivs gällande olika sociala problem, vilket i sin tur skapar normer för när pojkar och flickor ska omhändertas enligt LVU. Dessa normer är något som rätten tillsammans med socialnämnden framställer, då rätten gått på socialnämndens uttalande i samtliga domar gällande den unga. Socialnämnden står emellertid för den grundläggande beskrivningen av

ungdomen, därför har socialnämndens utlåtande betydelse för hur kön görs i domarna.

I analysen kan det alltså sammanfattningsvis urskiljas att det till största del görs en skillnad i hur man ser på flickors och pojkars sociala problem som skäl för ett omhändertagande. Vid omhändertagande på grund av missbruk av beroendeframkallande medel består skillnaden i att man inte förlitar sig på pojkarna på samma sätt som man gör på flickorna. Den bakomliggande orsaken till att det ser ut såhär kan tolkas utifrån Butlers (2006) teori om att genus är ett slags maskineri som skapar maskulinitet och femininitet. Med andra ord har vi skapat och konstruerat ramarna för hur vi tänker kring respektive kön, att vi förlitar oss mer på vad som uttalas om flickornas missbruk och desto mindre på vad som uttalas om pojkarnas, kan ha sin grund i att vi har högre krav på tjejer i samhället.

Det kan dessutom urskiljas en skillnad i hur rätten och nämnden ser på brottslig verksamhet som ett socialt problem för respektive kön. Exempelvis så beskrivs respektive köns brottslighet i en del domar utifrån ett liknande brottsligt beteende, men trots detta döms pojkarna under brottslig verksamhet, medan man anser att flickornas kriminella beteende i dessa domar inte är lika allvarlig i samma utsträckning och därför istället faller under annat socialt nedbrytande beteende. Butler (2006) menar det inom en juridisk form skapas kategorier som i sin tur gör människor utbytbara mot varandra. Vilket resulterar i att det har skapats kategorier för respektive kön i relation till brottslig verksamhet och inom dessa kategorier ställer man olika krav på ungdomen beroende på om det är en pojke eller flicka. Alltså medför detta att flickorna placeras i en kategori och pojkarna i en, där deras kön går före handlingarna. Med andra ord borde vi endast haft en kategori för brottslig verksamhet som inkluderar respektive kön, men så är inte fallet.

Vid omhändertagande utifrån socialt nedbrytande beteende så gör rätten och socialnämnden även en skillnad i hur beskrivande och vilka ordval man använder i beskrivningarna av respektives köns psykiska ohälsa, vilket mynnar ut i att man tar flickornas psykiska ohälsa på större allvar. Slutligen så gör rätten olika bedömningar i vad som räknas som annat socialt nedbrytande beteende för

respektive kön. Butler (2006) menar att genus inte är något som man gör på egen hand, utan man gör alltid det tillsammans med någon annan. I den här studien gör socialnämnden tillsammans med rätten genus i LVU-domarna, genom att de båda följer de specifika normer som finns kring respektive kön. Alla dessa exempel som tolkats utifrån domarna skapar olika kriterier för när det räknas som ett socialt problem för respektive kön, vilket med andra ord innebär att socialnämnden och rätten gör kön och bidrar med konstruktionen av kön. Där respektive kön fördelas in i olika kategorier baserat på de normer som finns kring ungdomars sociala problem.

Förutom att kriterierna för när det räknas som ett socialt problem är olika för respektive kön så kan det även urskiljas en förändring i hur respektive kön beskrevs längre tillbaka i tiden i jämförelse med idag. I jämförelse med vad Schlytter (1999) konstaterade i sin studie kan man i den här studiens analys se att det finns en hel del likheter och skillnader mellan studierna. Framför allt kan man se likheter i hur man beskriver flickornas sexuella utåtagerande och pojkarnas aggressivitet. Medan skillnader som framkommit är att man inte bara lyfter fram flickornas psykiska ohälsa utan även pojkarnas, likaså syns inte bara pojkarnas kriminalitet utan även att flickornas. Sammanfattningsvis innebär det att många skillnader som var tydliga förr mellan könen inte längre är lika uppenbara, även om rätten och socialnämnden fortfarande beskriver respektives köns sociala problem utifrån olika kriterier.

Genom genusperspektivet har studien kunnat skapa en fördjupad bild av hur genus och kön är konstruerat inom socialt arbete och i rättsliga sammanhang. Judith Butlers teori om kön och genus har riktat den teoretiska diskussionen inom genusperspektivet i en viss riktning gällande hur vi tolkar kön och genus. Något som Butlers genusperspektiv tenderar att gå miste om är andra faktorer som påverkar hur vi ser på respektive kön. Andersson (2012) benämner i sin studie begreppet intersektionalitet, som syftar till att exempelvis kön, sexualitet, etnicitet och klass är faktorer som ständigt påverkar varandra. Detta innebär alltså att kön inte bara kan vara den faktorn som påverkar hur socialnämnden och rätten beskriver ungdomarnas sociala problem, utan även andra egenskaper spelar in, trots att det inte har varit den här studiens fokus.

En följd av att se på kön utifrån ett genusperspektiv är att man är med och bidrar till de kategoriseringarna som finns kring respektive kön. Mattsson (2010b) menar att det alltid finns en risk att bidra till fortsatta kategoriseringar samt stereotypiseringar. Vilket medför att det inte är helt oproblematiskt att kategorisera män och kvinnor som grupper eller ens för den delen använda begrepp så som manligt och kvinnligt (ibid.). Därför är det av vikt att påpeka att ett genusperspektiv inte utesluter olikhet och variation, det vill säga att flickor är inte alltid lika varandra, desamma gäller män (Mattsson 2010b). Men anledningen till att det och andra sidan är fördelaktigt att se på ett problem utifrån ett genusperspektiv är för att trots den variation som kan förekomma så förekommer det också en strukturell genusordning där män och kvinnor särskiljs (ibid.).

Den här skillnaden som görs mellan könen i domarna kan ses som ett slags möte mellan verkligheten och rättsreglerna, samt att i domen konstrueras verkligheten (Schlytter 1999). Vilket förklarar vilken makt socialnämnden och rätten har i vilka sociala problem som lyfts fram och där med hur kön förstås och uppfattas. Socionomen har därför också makt i att avgöra vilka problem som lyfts fram för respektive kön och vilka som inte gör det. Därför bör man som socionom reflektera över utifrån vilka villkor och förutsättningar man beskriver klienter, men också försöka ta tillvara på ens nyfikenhet i att lära känna varje klient och på så vis undvika att utgå från det självklara. För att kunna lyckas med det här handlar det mycket om att försöka behålla en kritisk blick, vilket är en kunskap som man får med sig från utbildningen till socionom. Men denna kunskap är framför allt viktig att ta med sig in i det praktiska sociala arbetet med klienterna, för att kunna skapa ett socialt arbete som tar en utgångspunkt i människans bästa.

Referenslista

- Andersson Vogel, Maria (2012) *Särskilda ungdomshem och vårdkedjor – om ungdomar, kön, klass och etnicitet*. Stockholm: US-AB Print Center
- Ahrne, Göran & Peter Svensson (2015) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Ahrne, Göran & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber
- Boschini, Anne, Astri Muren & Mats Persson (2013) Är kön en social konstruktion? *Ekonomisk debatt*, 41 (6): 37-44
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Andra uppl. Malmö: Liber
- Butler, Judith (1999) *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge
- Butler, Judith (2006) *Genus ogjort – kropp, begär och möjlig existens*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag
- Clausen, Sten-Erik & Lars B. Kristofersen (2008) *Barneverksklienter i Norge 1990-2005 – En longitudinell studie*. Oslo: NOVA
- Crick, R. Nicki & Jennifer K. Grotpeter (1995) Relational Aggression, Gender, and Social-Psychological Adjustment. *Child development*, 66: 710-722
- Hydén, Margareta (2002) Har sociala problem ett kön? I: Meeuwisse, Anna och Hans Swärd (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur
- Jonsson, Gustav (1977) *Flickor på glid – en studie i kvinnoförtryck*. Borås: Sjuhäradsbygdens tryckeri AB
- Kalman, Hildur & Veronica Lövgren (2012) Etik i forskning och etiska dilemman – en introduktion. I: Kalman, Hildur och Veronica Lövgren (red.) *Etiska dilemman – forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups utbildning AB

Kullberg, Christian (2012) *Introduktion: Genus i socialt arbete. I: Kullberg, Christian (red.) Genus i socialt arbete. 1. uppl. Malmö: Liber*

Kullberg, Christian, Mikael Skillmark, Marcus Herz, Johannes Fäldt och Veronika Wallroth (2012) *Genus och kön som grund för konstruktioner av kvinnors och mäns sociala problem. I: Kullberg, Christian (red.) Genus i socialt arbete. 1. uppl. Malmö: Liber*

Leviner, Pernilla & Tommy Lundström (2017) *Om tvångsomhändertagande av barn – en inledning. I: Leviner, Pernilla & Tommy Lundström (red.) Tvångsvård av barn och unga – rättigheter, utmaningar och gränzoner. Stockholm: Wolters Kluwer Sverige AB*

Lind, Rolf (2015) *Vidga vetandet: en introduktion till samhällsvetenskaplig forskning. Lund: Studentlitteratur*

Lindgren, Simon (2015a) *Kvalitativ analys. I: Hjerm, Mikael, Lindgren, Simon & Nilsson, Marco (red.) Introduktion till samhällsvetenskaplig analys. 2.uppl. Malmö: Gleerup*

Lindgren, Simon (2015b) *Kodning. I: Hjerm, Mikael, Lindgren, Simon & Nilsson, Marco (red.) Introduktion till samhällsvetenskaplig analys. 2.uppl. Malmö: Gleerup*

Mattsson, Tina (2010a) *Kön och genus – I samhället och i det sociala arbetet. Working-paper serien Nr 3. Lund: Socialhögskolan Lunds universitet*

Mattsson, Tina (2010b) *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis. Malmö: Gleerups Utbildning*

Meurling, Birgitta (2016) *Kön, genus och den betydelsebärande kroppen. Några nedslag i debatten om kön och genus. Nätverket, Nr 20: 36-41*

Rennstam, Jens & David Wästerfors (2015) Att analysera kvalitativt material. I: Ahrne, Göran & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber

Regeringskansliet (2015) *Offentlighetsprincipen*. [<http://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/det-demokratiska-systemet-i-sverige/offentlighetsprincipen/>].

Hämtat: 2018-04-16]

Repstad, Pål (2007) *Närhet och distans: kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. 4., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Schlytter, Astrid (2000) Kvinnokroppen som text. *Socialvetenskaplig tidskrift*, Nr 1-2: 109-119

Schlytter, Astrid (1999). *Kön och juridik i socialt arbete: tillämpningen av 3 § LVU på länsrättsnivå*. Lund: Studentlitteratur

Schömer, Eva (1999) *Konstruktion av genus i rätten och samhället*. Uppsala: Iustus Förlag AB

Skærbæk, Eva (2012) Ansvar, anonymitet och kunskapsanspråk. I: Kalman, Hildur & Veronica Lövgren (red.) *Etiska dilemman – forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups utbildning AB

SFS 1990:52. *Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga*

SOSFS 1997:15 (S) *Tillämpningen av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga*.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*

Smart, Carol (1995) *Law, crime and sexuality – essays in Feminism*. London: SAGE Publications Inc

Socialstyrelsen (2017) *Statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga 2015 och 2016*. Stockholm

Statens institutionsstyrelse (2018) *Vård av unga – LVU*. [<https://www.statinst.se/var-verksamhet/vard-av-unga/>]. Hämtat: 2018-04-16]

Svensson, Eva-Maria (2001) *Genusforskning inom juridiken*. Bohus: Ale Tryckteam AB

Svensson, Peter (2015) Teorins roll i kvalitativ forskning. I: Ahrne, Göran & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber

Sveriges Domstolar (2018) *Muntlig förhandling i förvaltningsrätten*. [<http://www.domstol.se/Myndighetsbeslut/Sa-avgors-mal-i-forvaltningsratten/Muntlig-forhandling/>]. Hämtat: 2018-06-01]

Vetenskapsrådet (2014) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab

Vinnerljung, Bo & Tore Andreassen (2015) Barn och unga i samhällets vård - forskning om den sociala dygnsvården. *Forskning i korthet*, Nr 4: 2-12.

Wenneberg, Søren Barlebo (2010). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. 2. uppl. Malmö: Liber

Widerberg, Karin (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

Rättsfallsförteckning

Pojkarnas målnummer

Förvaltningsrätten Falun:
3759-17
363-18

Förvaltningsrätten Göteborg:
1489-18
1258-18
1086-18
1398-18
2394-18
1403-18

Förvaltningsrätten Växjö:
387-18

Förvaltningsrätten Stockholm:
2444-18
29055-17
2319-18

Förvaltningsrätten Jönköping:
541-18

Förvaltningsrätten Malmö:
2183-18
1631-18
693-18

Förvaltningsrätten Härnösand
422-18
516-18

Förvaltningsrätten Uppsala:
706-18

Flickornas målnummer

Förvaltningsrätten Stockholm:
2066-18
1686-18
264-18

Förvaltningsrätten Göteborg:
1176-18
875-18
697-18
391-18

Förvaltningsrätten Linköping:
454-18
949-18

Förvaltningsrätten Härnösand:
514-18

Förvaltningsrätten Jönköping:
386-18
503-18

Förvaltningsrätten Falun:
235-18

Förvaltningsrätten Malmö:
1522-18
952-18